

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Kolding højere Almenskole

1915

Indbydelsesskrift

til

Afgangs- og Aarsprøven 1915

i

Kolding højere Almenskole

I. *Parmo C. Tang Petersen*: Kolding lærde Skoles
Historie (Fortsat). — II. Skolefterretninger.

KOLDING
Kolding Bogtrykkeri - Ostergade 24
1915

SKOLEFTERRETNINGER

Skolens Bestyrelse.

Skolekommissionen bestaar for Tiden af:

- Hr. Redaktør *K. Hansen*.
- Sognepræst *W. Kiørboe*, Formand.
- Læge *Ørkild*.

Skoleudvalget bestaar af:

- Hr. Bankdirektør *O. Bech*, Formand.
- Redaktør *K. Hansen*.
- Typograf *Sørensen*.
- Sagfører *Viuff*.
- Læge *Ørkild*.
- Proprietær *N. Tingleff*, valgt af
Vejle Amts Skoleraad.
-

Eksamener i 1914.

A. Afgangseksamen for studerende.

Denne Eksamen blev bestaaet af:

- Svend Daugaard Amdisen* (Søn af Trafikassistent A.).
Holger Oluf Qvistgaard Bech (Søn af Bankdirektør B.).
Ingrid Boss (Datter af Herredsfoged B.).
Poul Emil Engell (Søn af Grosserer E., Kbhvn.).
Anders Gammelgaard (Søn af Lærer G.).
Harald Jordahn Jensen (Søn af Købmand J. P. J.).

Axel Christian Frederik Juhl (Søn af Proprietær J.,
Skartved).

Sigrud Kjeldsen (Datter af Opsynsmand K.).

Sofie Lind (Datter af Træskomager L., Hejls).

Markus Markussen (Søn af Proprietær M., Jellinge).

Astrid Benedikte Kolind Mikkelsen (Datter af Gæstg. M.).

Valdemar Georg Petersen (Søn af Proprietær P., Aagaard).

Povli Harry Charles Poulsen (Søn af afd. Telefonbestyrer P., Vamdrup).

Catharine Dorothea Jensen Skov (Datter af Bagermester S., Nordborg, Als).

Aage Kristian Sterndorff (Søn af Fabriksbest. S., Vejen).

De beskikkede Censorer var: Skolebestyrerinde Frk.

Ingrid Jespersen (Dansk Stil), Hr. Rektor *Bertelsen*

(Engelsk Stil), Hr. Magister *Ingemann Ottosen* (Mundt-

lig Engelsk), Hr. Cand. mag. *Thygesen* (Tysk Stil), Hr.

Adjunkt *D. Petersen* (Mundtlig Tysk), Hr. Overlærer

Sveinbjørnsson (Fransk), Hr. Rektor *Olsen* (Latin og

Oldtidskundskab).

B. Realeksamen.

Denne Eksamen blev bestaaet af:

Knud Aksel Amdisen (Søn af Trafikassistent A.).

Karen Brusendorff (Datter af Lærer, Cand. mag. B.).

Marie Dortha Dinesen (Datter af Skomager D.).

Hertha Fransiska Anna Frederiksen (Datter af Ur-
mager F.).

Alvide Kirstine Katrine Hansen (Datter af Maskin-
arbejder H.).

Kristian Juhl (Søn af Trikotagehandler J.).

Laurits Juhl (Søn af Proprietær J., Stenderup).

Poul Nissen Lind (Søn af Proprietær L., Dalby).

Otto Emil Petersen Lindberg (Søn af Oversergent L.).

Nis Christian Nissen (Søn af Købmand O. N.).
Axel Schmidt (Søn af Arbejdsmand S.).
Inger Cecilie Schmidt (Datter af Typograf S.).
Hans Carlo Stenderup (Søn af Grosserer S.).

De beskikkede Censorer var: Skolebestyrerinde Frk. *Ingrid Jespersen* (Dansk Stil), Hr. Magister *Ingemann Ottosen* (Engelsk), Hr. Adjunkt *D. Petersen* (Tysk), Hr. Adjunkt *P. Andersen* (Geografi), Hr. Overlærer *Sveinbjørnsson* (Fransk) og Hr. Adjunkt *Rasmussen* (skriftlig Matematik).

C. Mellemskolens afsluttende Prøve.

Denne Eksamen blev bestaaet af:

I. Med Fransk:

Christian Möinichen Baun (Søn af fhv. Gdr. B., Taps).
Gustav Theodor Ole Bech (Søn af Bankdirektør B.).
Ingrid Bennike (Datter af Værkstedinspektør B.).
Anker Poulsen Bruhn (Søn af Proprietær B., S. Stenderup).
Ernst Octavius Brusendorff (Søn af Lærer, Cand. mag. B.).
Jørgen Ravn Fisker (Søn af Gaardejer F., Bølling).
Eigil Sophus Lorenz Borch Johansen (Søn af Fabri-
 kant J. J.).
Agnete Knudsen (Datter af Proprietær K., Hylke).
Jeppé Skøde Knudsen (Søn af Cyklehandler K.).
Aage Mogensen (Søn af Forretningsfører M.).
Paul Molh (Søn af Lærer, Dr. phil. M.).
Margrethe Herma Lawaetz Schyft (Datter af Proprietær
 S., Ødis).
Holger Sparrevohn (Søn af Maskinmester S.).
Walter Deleuran (Søn af Købmand D.).
Georg Elias Olaf Ehrenskjöld (Søn af Fabriksinspektør E.).
Carlo Viggo Fuglsang (Søn af Skomager F.).
Otto Jensen (Søn af Snedkermester J.).

Holger Kjær (Søn af Overlærer K.).
Edith Marie Mikkelsen (Datter af Købmand M.).
Gerhard Peter Nicolajsen (Søn af Skrædder N.).
Orla Max Marius Thrane (Søn af Chokolademester T.).
Peter Louis Berg Hansen Toftgaard (Søn af Lærer H.
 T., Dalby).

II. Uden Fransk:

Peter Christensen (Søn af Inspektør C.).
Asta Jensen (Datter af Damefrisørinde Fru J.).
Poul Johan Rehling Kampmann (Søn af Sognepræst
 K., Taulov).
Jakob Kristian Lauritsen (Søn af Lærer L.).
Anna Louise Meeske (Datter af Auktionenholder M.).
Anna Schmidt Nielsen (Datter af Murmester N., Tved).
Maria Christine Thomsen (Datter af Arbejdsmand T.).
Kirstine Wissing (Datter af Dyr læge W.).
Peter Schouboe Andersen (Søn af Proprietær A., Tved).
Alfred Merrild Knudsen (Søn af Købmand K.).
Wilhelm Georg Linde Laursen (Søn af Bankdirektør L.).
Anna Charlotte Nielsen (Datter af Postbud N.).
Carl Viuff (Søn af Sagfører V.).
Christian Viuff (Søn af Sagfører V.).

De beskikkede Censorer var: Frk. Skolebestyrerinde *Ingrid Jespersen* (Dansk Stil), Hr. Adjunkt *D. Petersen* (Tysk), Hr. Overlærer *Sveinbjørnsson* (Fransk), Hr. Adjunkt *Andersen* (Naturhistorie), Hr. Adjunkt *Rasmussen* (Skriftlig Regning og Matematik). Desuden viste Fru *Amdisen* Skolen den Velvilje at medvirke ved Bedømmelsen af Haandarbejde.

D. Tillægsprøve.

Tillægseksamen i Latin for Farmaceuter (til alm. Forberedelseseksamen) er bestaaet af *Hans Lundgaard*.

E. Skolens Aarsprøve.

Elevtallet ved Slutningen af Skoleaaret 1913—14 var 314, idet 11 Elever var indmeldte og 27 udgaaede efter Programmets Affattelse. Af disse mødte til Studentereksamen, Realeksamen og Mellemskoleeksamen 64. Ved Aarsprøverne i 2 G.—3 F. var 224 til Stede. I 1. og 2. F holdes ingen Aarsprøve.

Udfaldet var følgende:

Af 2 G	Klasses	13 Disciple	opflyttedes	7
- 1 G	—	16	—	16
- 3 M a	—	20	—	17
- 3 M b	—	21	—	21
- 2 M a	—	29	—	26
- 2 M b	—	20	—	19
- 1 M a	—	23	—	20
- 1 M b	—	24	—	19
- 4 F	—	32	—	30
- 3 F	—	26	—	24

Studentereksamen.

Eksaminander	Skriftlig Dansk	Mundtlig Dansk	Skriftlig Engelsk	Mundtlig Engelsk	Skriftlig Tysk	Mundtlig Tysk	Fransk	Latin	Oldtidsk.	Historie	Geografi og Naturhist.	Naturlære	Matematik	Orden med skr. Arb.	Kvotient	Legemsøvelser	Sang
S. Amdisen	5	5	5	5 6	5	5 5	5 4	5 5	5 6	5	5	5 5	5	5	5,04	6	6
H. Bech	5	5	5	6 6	4	5 5	4 4	4 4	5 4	6	5	5 5	5	5	4,89	—	6
Ingrid Boss	5	5	5	6 6	6	6 6	6 5	5 6	5 6	5	5	5 4	5	6	5,36	6	6
P. Engell	5	4	3	4 4	4	4 5	4 3	4 3	4 5	4	4	4 4	4	5	4,07	5	6
A. Gammelgaard .	4	5	4	4 5	2	4 4	4 3	4 5	5 5	5	5	5 6	4	6	4,43	6	6
H. Jensen	3	4	4	4 3	4	3 3	4 4	4 3	4 4	4	3	3 3	2	4	3,50	—	5
A. Juhl	4	4	4	4 5	4	5 5	5 5	4 5	4 5	5	4	4 5	4	4	4,36	5	5
Sigrud Kjeldsen . .	4	4	4	5 5	5	5 6	5 5	4 5	5 5	4	4	4 4	4	5	4,50	—	6
Sofie Lind	5	5	5	5 6	6	5 6	5 5	5 5	5 5	5	4	4 4	5	6	5,07	6	5
M. Markussen . . .	6	6	5	6 5	5	6 6	5 4	6 5	6 4	6	6	6 5	6	6	5,57	6	—
Astrid Mikkelsen .	4	5	5	4 5	3	4 5	5 4	5 5	5 6	5	4	4 5	6	6	4,75	—	—
V. Petersen	5	6	5	6 6	5	6 6	5 5	6 6	6 6	6	6	6 6	6	6	5,71	5	5
P. H. Povlsen . . .	5	6	5	5 6	5	5 6	5 6	5 5	6 5	5	5	5 6	5	5	5,25	5	—
Catharine Skov . .	4	6	5	6 6	6	6 6	5 5	6 6	5 6	5	5	5 5	6	6	5,46	—	5
A. Sterndorff . . .	5	5	5	5 4	4	5 5	5 4	4 4	5 4	5	5	5 6	5	6	4,86	5	5

Den første af to Karakterer i samme Fag er Aarskarakteren, den anden Eksamenskarakteren.
Hvor der i mundtlige Fag kun er een Karakter, er det Aarskarakteren.

Undervisningen i 1914—15.

Der har været undervist i 588 (563) ugentlige Timer. Fagene har været fordelt mellem Lærerne paa følgende Maade:

Faste Lærere:

<i>Rektor</i> : Engelski 3 G, 2 G a, 1 G. Oldtidskundskab i 2 G b.	16 Tm.
<i>Hr. Overlærer Jessen</i> : Regning og Matematik i 3 G, 2 G, R, 3 M a, 2 M a. Fysik i R, 4 M a, 3 M, 2 M b.	31 Tm.
<i>Hr. Inspektør Nissen</i> : Dansk i 3 G, 2 G. Regning i 4 M b, 1 M b.	24 Tm.
<i>Frk. Inspektrice Erna Lorenzen</i> : Dansk i R, 3 M a. Religion i 4 M, 3 M, 2 M. Geografi i 4 M b, 1 M b. Skrivning i 1 M c.	24 Tm.
<i>Hr. Inspektør Thau</i> : (Inspektion paa Legepladsen): Naturfag i R. Regning og Matematik 3 M b, 2 M b, 4 F. Fysik i 2 M a. Geografi i 1 M c. Gymnastik i 2 M, 1 M. Tegning i 4 M.	33 Tm.
<i>Hr. Lærer og Translatør Heeno</i> : Engelsk i R, 4 M b, 3 M b, 2 M b. Regning og Matematik i 1 G, 4 M a, 1 M a. Geometri i R.	33 Tm.
<i>Hr. Dr. phil. Moth</i> : Historie i R, 4 M, 3 M, 2 M, 1 M a, 1 M c. Historie og Geografi i 4 F, 3 F. Oldtidskundskab i 3 G, 2 G a, 1 G.	32 Tm.
<i>Hr. Cand. mag. Brusendorff</i> : Tysk i 3 G, 2 G a, 1 G, 2 M a, 1 M a. Dansk i 1 M b. Fransk i 4 M. Regning i 2 F.	34 Tm.
<i>Frk. Lauridsen</i> : Dansk i 2 M a, 2 F, samt	

- 2 Timer i 4 F og 2 Timer i 3 F. Religion i 1 M, 3 F. Skrivning i 4 M, 3 M, 2 M. Haandgerning i 3 F. 1 Time Sangtilsyn. 1 Time til Karakter- og Censurindskrivning..... 33 Tm.
- Frk. *Lund Jakobsen*: Fransk i 3 G, 2 G a, R. Dansk i 4 M b, 3 M b. Tegning i 3 M, 2 M, 1 M a, 1 M c, 4 F. Skrivning i 1 M b. Haandgerning i 2 M, 1 M.... 32 Tm.
- Frk. *Thora Jacobsen*: Gymnastik med 3 F og 2 F samt Pigerne i 1 G, R, 3 M, 2 M. Geografi i 3 M a, 1 M a. Tegning i 1 M b og 1 Time i 3 F. Skrivning i 4 F, 3 F, 2 F. Haandgerning i 4 F. 1 Time til Karakter- og Censurindskrivning.... 33 Tm.
- Hr. Cand. mag. *Tang Petersen*: Historie i G. Latin i 3 G. Dansk i 4 M a, 1 M c, 4 F..... 33 Tm.
- Hr. Cand. mag. *Vyff*: Engelsk i 2 G b, 4 M a, 3 M a, 2 M a. Dansk i 1 M a og 3 F. Historie i 1 M b..... 33 Tm.
- Fru *Emma Kyster*: Gymnastik i 4 F samt med Pigerne i 3 G, 2 G, 4 M, 1 M. Haandgerning i 4 M, 3 M, 2 F. Fysik i 4 M b. Regning i 3 F og 1 Time i 2 F. Religion i 4 F og 2 F. 1 Time Tegning i 3 F..... 32 Tm.
- Hr. Lærer, Forstkandidat *Otterstrøm*: Gymnastik i G, R, 4 M, 3 M. Geografi i 3 M b. Naturhistorie i 3 M a, 2 M a, 1 M c, 3 F, 2 F. Tegning i 2 F. 3 Timer Sangtilsyn..... 32 Tm.
- Hr. Cand. mag. *Børup*: Naturfag i G. Naturhistorie 4 M, 3 M b, 2 M b, 1 M a + b, 4 F,

Undervisningstimernes Fordeling paa de enkelte Fag.

Fagene	2 F	3 F	4 F	1 M a	1 M b	1 M c	2 M a	2 M b	3 M a	3 M b	4 M a	4 M b	R	1 G	2 G a	2 G b	3 G	
Religion	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	...	1	1	1	1	26
Dansk	8	9	9	5	5	5	4	4	4	4	4+(1)	4+(1)	4	4	4	4	4	86
Engelsk							5	5	4	4	4	4	5	5	5	5	5	51
Tysk				6	6	6	3	3	3	3	3	3	4	4	4	4	4	56
Fransk											(4)	(4)	3	3	3	3	3	19
Latin														5	5	5	4	19
Oldtidskundskab														1	1	1	1	4
Historie		3	3	3	3	3	2	2	3	3	2	2	3	3	3	3	4	45
Geografi				2	2	2	2	2	2	2	2	2						26
Naturhistorie (Anskuel- sesundervisning).	2	3	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	} 4	1	1	1	1	25
Regning (Matematik).	5	6	7	5	5	5	4	4	6	6	6+(1)	6+(1)		6	2	2	2	2
Naturlære							3	3	2	2	2	2	2	1	1	1	1	20
Skrivning	3	3	4	2	2	2	1	1	1	1	(1)	(1)						21
Tegning	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1	(1)	(1)						14
Sang	1	1	1	(2)	(2)	(2)	[1]+(1)	[1]+(1)	(1)	(1)				(1)	(1)	(1)	(1)	7+4
Gymnastik	2	2	2	[3]	[3]	[3]	(3)	(3)	[3]	[3]	(3)	(3)	[4]	[4]	(4)	(4)	(4)	26+20
Kv. Haandarbejde ...	2	2	2	(2)	(2)	(2)	[2]	[2]	(2)	(2)	[2]	[2]						14
	27	33	34	35	35	35	36	36	36	36	35	35	35	35	35	35	35	588 (563)

Geografi i 4 M a, 2 M. Regning i 1 M c.	33 Tm.
Hr. Cand. mag. <i>Galster</i> : Tysk i 2 G b, R, 4 M, 3 M a, 1 M b. Dansk i 1 G, 2 M b.	
Skrivning i 1 M a.....	33 Tm.
Hr. Cand. mag. <i>Verner</i> : Latin i 2 G, 1 G.	
Fransk i 2 G b, 1 G. Tysk i 3 M b, 2 M b, 1 M c.....	33 Tm.

Timelærere:

Hr. Kordegn <i>Schmidt</i> : Sang i hele Skolen .	7 Tm.
Hr. Pastor <i>Kjørboe</i> : Religion i G	4 Tm.

Frk. *Lauridsen* og Fru *Kyster* har paa Grund af Sygdom i hele Skoleaaret været fritaget for henholdsvis 33 og 12 ugentlige Timer, som er overtagne af Fru *Hagerup*, Fru *Rosenstand* og Fru *Otterstrøm*. Under Hr. *Børups* Mobiliseringsindkaldelse 7. Januar til 12. Marts overtoges hans Timer af Skolens Lærere og Lærerinder, Hr. Læge *Brandorff*, Hr. Stadsingeniør *Lassen*, Fru *Lassen* og Dr. *Ørkild*. Desuden er Vikartimer i Løbet af Skoleaaret læst af Fru *Galster*, Fru *Hagerup* og Fru *Rosenstand*.

Oversigt over Aarets Arbejde.

Religion.

- 2 F. Fortalt passende Afsnit af det ny Testamente.
- 3 F. *Nic. Nielsens* Bibelhistorie. Den ny Pagt. Forfra til Lidelseshistorien. 7 Salmer.
- 4 F. *Nic. Nielsens* Bibelhistorie. Det ny Testamente til Lidelseshistorien. Nogle Salmer.
- 1 M. *Nic. Nielsens* Bibelhistorie. Fra Rigets Deling til Det nye Testamente. Nogle Salmer.
- 2 M. *Nic. Nielsens* Bibelhistorie. Det ny Testamente. 10 Salmer. *Christiane Lunds* Lærebog, I. Hovedstykke.

- 3 M. *Nic. Nielsens Bibelhistorie*. Det ny Testamente. 12 Salmer. *Christiane Lunds Lærebog*, II. Hovedstykke.
- 4 M. Læst Apostlenes Gerninger efter Testamentet.
- 1 G. Apostlenes Gerninger gennemgaaet.
- 2 G. a) Samuels Historie efter 1. Sam. Bog samt Galaterbrevet.
b) Patriarkernes Historie efter 1. Mosebog samt Filip-penserbrevet.
- 3 G. En Oversigt over Gangen i Kirkens Historie meddelt i Foredrag og Eksaminatorier.

Dansk.

- 2 F. Oplæsning og Skrivning efter Danskbogen I. Genfortælling, Afskrivning og Diktat.
- 3 F. Læsning, Stavning, Genfortælling og Sproglære efter Danskbogen II. 3 Timer skriftlig Dansk om Ugen, Diktat og Afskrivning.
- 4 F. Læsning, Stavning, Genfortælling og Sproglære efter Danskbogen II. og III. Nogle Digte lært udenad. 1 Time Afskrivning og 2 Timer skriftlig Genfortælling og Diktat om Ugen.
- 1 M. Læsning, Stavning, Genfortælling og Sproglære efter Danskbogen III. og *Nissens Skema*. Oplæsning for Klassen af enkelte danske Digtværker. 2—3 ugentlige Stiletimer (Diktat og Genfortælling).
- 2 M. Oplæsning, Genfortælling og Analyse efter *Agerskov og Rørdams danske Læsebog* og *Ida Falbe-Hansen: Digte*. Enkelte Digte lært udenad. Forskellige Digtværker læst op. En Stil hver Uge, skiftevis Hjemme- og Skolestil.
- 3 M. Læsning efter *Agerskov og Rørdams danske Læsebog*, Sproglære efter *Nissens Skema*, Analyse og Ordforklaring. Ca. 25 Sider Svensk efter *Christensens svenske Læsebog*. Nogle Digte efter *Ida Falbe-Hansen: Digte for danske Skolebørn*. Oplæsning for Klassen af forskellige Digtværker. Ca. 25 Hjemmestile og skriftlige Øvelser paa Skolen.
- 4 M. *Agerskov og Rørdam: Dansk Læsebog*. *Ida Falbe-Hansen: Digte for danske Skolebørn*. Dansk lærerforeningens Udgave af *Goldschmidt, Paludan-Müller: Abels Død*. *H. Hertz: Kong Renés Datter*. Enkelte Digter-

- værker læst op for Klassen. Ca. 25 Hjemmestile (frie og Genfortælling). *P. Christensen*: Svensk Læsebog ca. 25 Sider. Til Eksamen opgives: *Agerskov og Rørdam*, Side 71—93, 241—251, 256—264, 292—294, 340—356 og 358—366. *Digte for danske Skolebørn*: Side 4—13, 82—84, 99—101 og 147—149. *Hertz*: Kong Renés Datter, *Paludan-Müller*: Abels Død, *Goldschmidt*, Side 1—68. *P. Christensen*: Svensk Læsebog, Side 16—19, 29—37, 56—63, 67—71 og 108—113.
- R. Litteraturbogen I. og II. Danske Folkeviser. *Hostrup*: Genboerne. II. *Hertz*: Svend Dyrings Hus. *Bj. Bjørnson*: Synnøve Solbakken. *Blicher*: De 3 Helligaftener, Røverstuen, Bettelanden. Enkelte andre Ting, som ikke opgives til Eksamen. 20 Hjemmestile.
- 1 G. *Rønning*: Dansk Litteraturhistorie til Øhlenschläger. Stykker af *Lindbæk*: Dansk Læsebog for Folkehøjskolen. Aa. *Otrik*: Danske Folkeviser I. *Holberg*: Erasmus Montanus. *Ewald*: Fiskerne. *Wessel*: Kærlighed uden Strømper. Ca. 70 Sider Svensk efter *Ida Falbe-Hansen* og *Thyregod*: Svenske Forfattere. Stil hver 14. Dag.
- 2 G. Statarisk: *Holbergs* Jacob von Thyboe og Erasmus Montanus, *Wessels* Kærlighed uden Strømper, *Chr. Winthers* Hjortens Flugt samt 86 Sider af *Jannik Lindbæks* Danske Læsebog. Kursorisk: Følkeviser, Stykker af *Palladius*, *Holberg*, *Brorson*, *Ambrosius Stub*, *Johs. Ewald*, *Wessel*, *Baggesen*, *Chr. Winther*. 25 Sider Oldnordisk; 40 Sider efter *Bertelsens* Dansk Sproghistorie; 60 Sider af *Ida Falbe-Hansen* og *Thyregods* Svenske Forfattere. 10 Stile.
- 3 G. Statarisk: *Henrik Ibsens* Samfundets Støtter, *Øhlenschlägers* St. Hans Alten Spil samt 70 Sider af *Agerskov* og *Rørdams* Bøger. Kursorisk: Litteraturprøver af *Kingo*, *Brorson*, *Wessel*, *Baggesen*, *Øhlenschläger*, *Grundtvig*, *Hauch*, *Heiberg*. *Rønnings* Litteraturhistorie. 8 Stile. Repetition.
Eksamensopgivelser: Jacob von Thyboe, St. Hans Aften Spil, Fjorten Dage i Jylland, Hjortens Flugt samt 150 Sider af *Agerskov* og *Rørdams* Bøger. *Bertelsens* oldnordiske Læsebog 14 Sider. *Agerskov* og *Rørdams* Litteratur før 1800, 20 Sider. *Bruun* og *Ottosens* svenske Læsebog, 50 Sider.

Engelsk.

- 2 M. *Jespersen og Sarauw*: Begynderbog i Engelsk. *Werner og Brahde*: Eng. Læsebog ca. 40 Sider. Nogle Sange. Afskrift.
- 3 M. Ca. 65 Sider af *Jespersens Læsest.* med Øvelser samt *Werner og Brahdes* eng. Læsebog. Nogle Digte. Diktat og Afskrivning.
- 4 M. 80 Sider af *Jespersens Læsest.* med Øvelser. En Del af *Werner og Brahdes* Bog er læst kursorisk. Nogle Grammo- fontekster. Afskrivning. *Jespersens* lille Grammatik. Til Eksamen opgiver 4 M a: *Jespersens* Bog S. 61—100, 125—139, 4 M b: Samme Bog S. 62—79, 92—101, 104—113, 125—139.
- R. Statarisk: *Georg Bruun*: Historical Reader. S. 5—9, 11—28, 46—60, 64—77, 197—201, 211—220; *Jespersen*: Eng. Læsest. med Øvelser S. 151—179; Skolens Fonograf- og Grammo- fontekster ca. 23 Sider. *Jespersens* lille Grammatik. Kursorisk: *Wilfred C. Thorley*: A Primer of English ca. 150 Sider. Stilskrivning hver Uge paa Skolen og 17 Hjemmestile. Til Eksamen opgives: Historical Reader: S. 11—14, 46—60, 64—77, 197—201, 211—220; Eng. Læsest.: S. 151—154, 160—179; Fonograf- og Grammo- fontekster S. 23—24, 80—81, 84—89, 90—93.
- 1 G. *Sweet*: A Primer of Spoken English. *Georg Bruun*: Modern English Plays & Dialogues. *Georg Bruun*: The Historical Reader, S. 1—76. *Thackeray*: Becky Sharp. Engelske Grammo- fontekster, ca. 50 Sider.
- 2 G. *Georg Bruun*: The Historical Reader S. 1—220. *Thackeray*: Becky Sharp. The Merchant of Venice, Act I—III. *Aronstein*: Selections from English Poetry, S. 114—117, 121—136, 147—158, 167—169, 171—176. *Dickens*: David Copperfield I, S. 281—391. Grammo- fontekster med Tillæg 1+2, ca. 40 Sider Poesi. 1 ugentlig Stil.
- 3 G. *Shakespeare*: The Merchant of Venice, Act III—V. *Wershoven*: English School Life, ca. 40 Sider. *Brekke & Western*: Udvalg af engelske Forfattere til Gymnasiet, I. S. 29—37, 50—76, 88—101, 128—138. *Jespersen*: The England & America Reader², S. 26—30, 45—67, 98—110. 1 ugentlig Stil. Til Eksamen opgives: *Georg Bruun*: The Historical Reader, S. 139—197; *Thackeray*: Becky

Sharp (Renger's Udgave) Chapt. I—V. *Shakespeare: The Merchant of Venice*, Act III. *Aronstein: Selections of English Poetry* S. 114—136, 147—152. Eksaminationsformen er Ordforklaring og Samtale.

Tysk.

- 1 M. *Reincke*: Tysk Begynderbog for Mellemskolen, ca. 90 Sider.
- 2 M. *Reincke*: Tysk Begynderbog for Mellemskolen ud. *Reincke*: Tysk Læsebog for Mellemskolen S. 63—92; S. 1—16 med tilhørende Grammatik. *Kaper*: Stiløvelser ca. 10 Sider.
- 3 M. *Bierring og Meyer*: Tysk Læsebog for Mellemskolen S. 125—182. En Del af *Kapers* Skema til tysk Grammatik.
- 4 M. *Reincke*: Tyske Læsestykker for Realklassen S. 43—60, 103—108. *Schiller*: Die Jungfrau von Orleans: 170—172, 174—176, 187—197, 207—209, 237—238, 240—243, 249—263, 270—284. Dette opgives til Eksamen. Desuden læst Taleøvelser efter *Kapers* Begynderbog og Stiløvelser efter *Bierring og Meyer*: Tysk Læsebog for Mellemskolerne samt Dele af *Kapers* Grammatik.
- R. *J. Kaper*: Tysk Læsebog for Mellemskolerne, Nr. 2, 5, 6, 15, 16, 20, 23, 28, 29, 32, 33, 34, 41, 52, 69, 73—75. *Kapers* Skema. Taleøvelser efter *Kapers* Begynderbog. Stiløvelser efter *Bierring og Meyer*: Tysk Læsebog for Mellemskolen.
Til Eksamen opgives Nr. 2, 5, 6, 15, 16, 20, 28, 29, 32—34, 41, 52, 69, 73—75.
- 1 G. *Ingerslev og Vibæk*: Deutschland II. S. 1—14, 51—66, 215—225, 233—253; ekstempore: S. 160—175, 184—192. *Hauff*: Märchen, S. 190—195, 212—239, 274—278, 291—330. *Vibæk og Kramer*: Deutsche Umgangssprache für Ausländer, S. 7—21. 1 ugentlig Hjemmestil.
- 2 G. *Ingerslev og Vibæk*: Deutschland II. S. 130—132, 156—160, 175—179, 192—215; ekstempore S. 215—225. *Østergaard*: Tyske Digte ca. 40 Sider. *Schiller*: Wilhelm Tell. *Wolff-Meder*: In den Sielen ca. 200 Sider. *Andersen og Christensen*: Tysk Litteraturhistorie, ca. 10 Sider. *Kapers* Grammatik: Syntaksen. 1 ugentlig Hjemmestil.
- 3 G. *Ingerslev og Vibæk*: Deutschland II. 95—104; ekstem-

pore 215—225. *Goethe*: Faust (Nohles Udgave). *Wolff-Meder*: In den Sielen, ca. 150 Sider. *Andersen og Christensen*: Tysk Litteraturhistorie, ca. 30 Sider. 1 ugentlig Hjemmestil. Til Eksamen opgives: *Goethe*: Faust, Sc. 6—ud. *Østergaard*: Digte S. 34—69. *Ingerslev og Vibæk*: Deutschland. S. 175—179, 192—215. *Hauff*: Märchen. S. 215—237, 305—310. Eksaminationsformen er Ordforklaring og Samtale.

Fransk.

- 4 M. *Henrik Madsen*: Fransk Læsebog for ældre Begyndere (1911). S 1—53, 59—62. Til Eksamen opgives: S. 18—53, 59—62. Sammes Grammatik: Hovedpunkterne.
- R. *Henrik Madsen*: Fransk Læsebog, Side 64—67, 90—103, 105—113, 122—131, 141—152. *Henrik Madsens* Grammatik.
- 1 G. *Kunning og Kaper*: Fransk Læsebog 27—79. *Henrik Madsen*: Fransk Læsebog, 15 Sider. *La Fontaine*: Fabler, (Velh. & Klasing) Nr. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 10, 11, 15, 20, 24, 32, 43, 45, 53.
- 2 G. Statarisk: *Kunning og Kaper*: Franske Læsestykker for Mellemklasserne, S. 104—115, 121—163. *Carl Michelsen*: Franske Læsestykker Side 59—79. Kursorisk: *Carl Michelsen*: Franske Læsestykker, 1—58. *La Fontaine*: Fabler Nr. 1, 2, 3, 6, 10, 11. Grammatik efter *Henrik Madsens* Franske Grammatik for Gymnasiet.
- 3 G. Statarisk: *Carl Michelsens* franske Læsebog Side 51—92. *Kunning og Kaper*; Fransk Læsebog, Side 172—212. Kursorisk: *Carl Michelsens* franske Læsebog, Side 92—101. *Kunning og Kaper*: Fransk Læsebog, Side 133—163. *F. Sarcey*: Le Siège de Paris. Side 1—27, 69—81, 88—98. *Henrik Madsens* Grammatik.

Latin.

- 1 G. *Mikkelsens* Forskole, Udgaven fra 1911, samt S. 22—30. *Cortsens* Læsebog I. S. 1—20.
- 2 G. *Cortsens* Læsebog I. S. 26—62, 69—75. II. S. 1—40.
- 3 G. *Gertz*: Latinske Forfattere fra Middelalderen: S. 1—5, 18—25, 26—28, 79—96 og 105—106, 111—112. Til Eksamen opgives: *Cortsens* Læsebog I, Side 26—42, 54—62, og 69—75, II. Side 18—29, *Gertz*, S. 1—5, 18—25, 26—28 og 79—88.

Oldtidskundskab.

- 1 G. *Iliaden* I, V, VI. *Odysseen* I, IV, VI. *Herodot* ved *Hude*, 3 H. *Mythologi*.
- 2 G. *Sophokles' Antigone* ved *Thor Lange*. *Aischylos' Agamemnon* ved *Niels Møller*. *Sokrates' Forsvarstale* ved *Gertz*. *Kunsthistorie*.
- 3 G. *Tacitus* i Udvalg ved *Cortsen*. Til Eksamen opgives: *Iliaden* I, V, VI fra 237 ud. *Aischylos' Agamemnon*, *Sokrates' Forsvarstale*. *Herodot*, 3 H. til S. 47 f. n. *Tacitus* ved *Cortsen*.

Historie.

3. F. (Historie og Geografi). *Johan Ottosen*: Børnenes Fædrelandshistorie til Christian I. Danmark og det almindelige om Europa er gennemgaaet paa Kortet.
- 4 F. (Historie og Geografi). Samme Bog fra Christian I. til Frederik VIII. Det vigtigste af Norges og Sverrigs Historie er meddelt mundtligt. Paa Kortet er gennemgaaet den skandinaviske Halvø, Danmark og det almindelige om Europa.
- 1 M. *Ejler Møller*: Verdenshistorie for Mellemskolen forfra til Korstogstiden Side 70.
- 2 M. Samme Bog fra Korstogstiden til Habsburgerne i Spanien.
- 3 M. Samme Bog fra Habsburgerne i Spanien til 1815, derefter repeteret til 1789.
- 4 M. Samme Bog fra 1815 og Bogen ud, repeteret fra 1789 og Bogen ud. Hovedpunkter af Samfundslæren.
- R. *P. Munch*: Revolutionen og Napoleon. *P. Munch*: Mindre Lærebog i Samfundskundskab.
- 1 G. *A. Ræder*: Lærebog i Oldtidens Historie. *Schiøth og Lange*: Lærebog i Verdenshistorie I., Middelalderen. *Joh. Ottosen*: Lærebog i Nordens Historie, til 1523.
- 2 G. *Ottosen* og *Schmidt*: Lærebog i Historie II: Den nyere Tids Verdenshistorie og Norden 1523 1766 (Sverrig 1772). *Joh. Ottosen*: Lærebog i Nordens Historie 1766—1848. Af *P. Munch*: Lærebog i Samfundskundskab: Af snittene Stats- og Kommunestyre og Samfundets økonomiske Liv.
- 3 G. *Schiøth og Lange*: Lærebog i Verdenshistorie II. *Joh. Ottosen*: Lærebog i Nordens Historie, fra 1848 og Bogen

ud. Som Speciale er læst: Danmark 1830—1848 med *P. Munch*: Det danske Folks politiske og nationale Gennembrud 1830—1848 som Grundrids. Til Eksamen opgives foruden det i denne Klasse læste: Norden 1766 (Sverrig 1772)—1848 efter *Ottosens* Lærebog og af *P. Munchs* Lærebog i Samfundslære: Afsnittene Stats- og Kommunistyre og Samfundets økonomiske Liv.

Geografi.

- 1 M. *C. C. Christensen*: Geografi for Mellemskolen I (til Middelhavet).
- 2 M. *C. C. Christensen*: Geografi for Mellemskolen I og II, Sydeuropa, Asien, Danmark med Kortlæsning, Korttegning.
- 3 M. *C. C. Christensen*: Geografi for Mellemskolen II. (Afrika, Australien, Amerika — Solsystemet og Havet). — Korttegning.
- 4 M. *C. C. Christensen*: Geografi for Mellemskolen, I, II. Danmark, Norge, Sverrig, Nordamerika.
- R. *P. Andersen og Vahl*: Geografiske Hefter for Realklassen: I. „Almindelig Geografi“ og II. „De forenede Stater i Nordamerika“.

Naturhistorie.

- 2 F. Samtaler om de almindeligste Dyr og Planter efter Naturen.
- 3 F. Typiske og almindeligere Dyr og Fugle. Enkelte Planter.
- 4 F. Typiske Krybdyr, Padder og Fisk samt lavere Dyr. Enkelte almindeligere Planter, Spiring, Bladformer o. s. fr.
- 1 M. *V. Balslev og P. Andersen*: Zoologi for Mellemskolen I. Pattedyr og Fugle (til Side 76). *Balslev og Simonsen*: Botanik for Mellemskolen, Hefte I.
- 2 M. *V. Balslev og P. Andersen*: Zoologi for Mellemskolen I. (Side 76—ud) og II (Insekter til Kaalsommerfuglen). *Balslev og Simonsen*: Botanik for Mellemskolen, Hefte II. Plantebestemmelser efter *Rasmussen og Simonsen*: Lille Flora.
- 3 M. *V. Balslev og P. Andersen*: Zoologi for Mellemskolen II. (Kaalsommerfuglen—Encellede Dyr). *Balslev og Simonsen*: Botanik Hefte III. Plantebestemmelser efter *Rasmussen og Simonsen*: Lille Flora.
- 4 M. *Arnold Møller*: Sundhedslære til Skolebrug. *Balslev og Simonsens* Botanik, Hefte IV. Plantebestemmelser.

- R. Zoologi: *V. Balslev og P. Andersens Zoologi* for Realklassen. Botanik: *Carl Christensen: Botanik* for Realklassen, 2det Afsnit. I Januar foretog Klassen en geologisk Ekskursion til Udgravningerne i Kolding Skov.

Naturlære.

- 2 M. *Rasmussen og Simonsen: Fysik I til Magnetisme*. Kemi I. Med tilhørende Opgaver.
 3 M. *Fysik II til Elektricitet*. Med tilhørende Opgaver.
 4 M. *Fysik II. Elektricitet og Energi*. Kemi II (med en Del Forbigaaelser).
 R. *Sundorph: Fysik for Realklassen: Hefte II og IV*.

Naturfag i Gymnasiet.

- Heegaard, Vahl og Krogh: Naturkundskab for Gymnasiets sproglige Linier*.
 1 G. I S. 1—119. I Januar foretog Klassen sammen med R. en geologisk Ekskursion til Udgravningerne i Kolding Skov.
 2 G. I. S. 82—119, II.
 3 G. Repetition. Til Eksamen opgives I Side 1—165.

Regning og Matematik.

- 2 F. *Joakim Larsen: Regnebog I. De fire Regningsarter med Tal indtil 100*. Tavleregning. Hovedregning. Tabel.
 3 F. *Joakim Larsen: Regnebog I og II: De fire Regningsarter med ubenævnte og benævnte Tal*. Tavleregning, Hovedregning og Tabel (1—11). Division med tozifrede Tal.
 4 F. *Joakim Larsen: Regnebog I og II: De fire Regningsarter med ubenævnte og benævnte Tal samt simple Opgaver i Reguladetri*. Det befalede Pensum i Brøk og Decimalbrøk. Hovedregning hver Dag.
 1 M. *Pedersen og Røtting: Regnebog I til § 10*.
 2 M. *Pedersen og Røtting: Regnebog I (§ 10—Bogen ud)*.
 Dr. *C. Hansen: Plangeometri for Mellemskolen, § 1—§ 75*. Ca. 40 Hjemmeopgaver.
 3 M. *Pedersen og Røtting: Regnebog II til § 6*. *C. Hansen: Aritmetik og Algebra for Mellemskolen til Kap. XI*, sammes Lærebog i Plangeometri til Kap. XI. Ca. 50 Hjemmeopgaver.

- 4 M. *Pedersen og Røtting*: Mellemskolens Regnebog II (§ 6 til Bogen ud). *Julius Petersen*: Lærebog i Plangeometri for Mellemskolen fra 11te Kapitel og Bogen ud. Sammes Aritmetik og Algebra for Mellemskolen 11te og 13de Kapitel. Ca. 60 Hjemmeopgaver.
- R. *C. Hansen*: Lærebog i Aritmetik og Algebra for Gymnasiets sproglige Linier med adskillige Forbigaaelser, sammes Geometri og Trigonometri. *Cronfelt og Nielsen*: Regnebog for Realklassen. Cirka 70 Hjemmeopgaver.
- 1 G. *Bonnesen*: Matematik for det sproglige Gymnasium. Grafisk Fremstilling, Koordinater, den lineære Ligning samt Kap. 3, 4, 5, 6, 9 og 10 med Forbigaaelser.
- 2 G. Kap. 2, 3, 8, 11 og 12.
- 3 G. Kap. 7, 8 og 13. Til Eksamen opgives (Anordning $\frac{1}{12}$ 1906): Aritmetik og Algebra: Stykke 4—5—6. Geometri: Stykke 4—5—6.

Skrivning.

Louise Stremmes Skriveøvelser og Skrivebøger er benyttede.

Tegning.

Fremadskridende Øvelser efter Fortegninger paa den store Tavle og Modeller (pressede Blade, Blomster, Fugle o. l.)

Sang.

Undervisningen er fremmet efter Reglementet.

Gymnastik.

Undervisningen er fremmet efter Reglementet. Der er lagt Vægt paa Boldspil og Friluftsovelser.

Kvindeligt Haandarbejde.

Undervisningen er fremmet efter Reglementet.

Sløjd.

Aksel Mikkelsens System med stærkt Hensyn til det praktiske Livs Krav. Mindre Reparationer og Smaaagenstande til Fysikundervisningen er udførte af Eleverne. Bejtsning og Maling.

Eleverne.

Elevtallet, som umiddelbart efter Sommerferien var 311, er nu (12. Februar) 302, idet der i den mellemlygende Tid er optaget 1 og udgaaet 10 og nedlagt en Forberedelsesklasse, saa at Skolen nu kun har 3 Forberedelsesklasser.

Hvorledes Elevtallet har vekslet i Aarets Løb, ses af følgende

OVERSIGT

	Afgang	Tilgang	Elevtal
Tallet af Elever ved Programmets Udstedelse 1914			330
Indmeldt efter Programmets Udstedelse 1914		11	
Udgaaet efter Programmet 1914 og før Aarsprøven	27		
Udgaaet efter Afgang- og Aarsprøven 1914	41		
Tilgang ved Optagelsesprøverne		38	
Senere optaget		1	
Afgang i Skoleaaret	10		
Nuværende Elevtal			302

Efter Forældrenes Livsstillinger fordeler Eleverne sig paa følgende Maade: 40 er Børn af Landbrugere, 83 af Handlende, 95 af Embedsmænd og Bestillingsmænd, 52 af Haandværkere, 32 af Forældre i andre Livsstillinger. Af de 302 Elever er de 200 Dreng, 102 Piger.

I nedenstaaende Fortegnelse er Eleverne anførte klassevis i Bogstavorden. Hjemstedet nævnes kun, naar Forældrene (Værgerne) er bosatte udenfor Kolding.

3 Gymnasieklasse (8 Elever).

1. Henrik Baller. Byfoged B., Sorø.
2. Georg Bartholdy. Pastor B., Seest.

3. Harald Bennike. Værkstedsinspektør B.
4. Peter Bertelsen. Bankbogholder B.
5. Sigrid Einfeldt. Proprietær E., Sindshvile, Hornbæk.
6. Sven Kraunsøe. Stationsforstander K., Nyborg.
7. Ejvind Nielsen. Læge N.
8. Jørgen Oldenburg. Overlæge O., Louisehøj.

2 Gymnasieklasse a (10 Elever).

9. Olga Bartholdy. Søster til Nr. 2.
10. Else Hansen. Redaktør K. H.
11. Ellen Heeno. Lærer, Translatør H.
12. Bodil Jørgensen. Købmand J.
13. Ernst W. Petersen. Købmand E. P.
14. Niels Jørgen Rasmussen. Pastor R., Vejstrup.
15. Hans Schmidt. Købmand S.
16. Jens Thomsen. Agent T.
17. Juliane Thygesen. Proprietær T., Dalby.
18. Hans Viuff. Sagfører V.

2 Gymnasieklasse b (9 Elever).

19. Niels de Fine Bunkeflod. Toldforvalter B.
20. Holger Hansen. Stationsforstander H.
21. Ellen Moth. Lærer, Dr. phil. Moth.
22. Valdemar Nielsen. Støbemester N.
23. Ejnar W. Petersen. Broder til Nr. 13.
24. Hugo Rasmussen. Kommis R.
25. Ingeborg Skjøde. Bankdirektør S.
26. Christian Vriborg. Møller V., Vamdrup.
27. Inger Vyff. Proprietær V., Vonsild.

1 Gymnasieklasse (15 Elever).

28. Christian Baun. Fhv. Gaardejer B.
29. Gustav Bech. Bankdirektør B.
30. Ernst Brusendorff. Lærer, Cand. mag. B.
31. Marie Christensen. Partikulier C.

32. Georg Ehrenskjöld. Fabriksinspektør E., Bramdrup.
33. Thyra Hanssen. Rigsdagsmand H., Aabenraa.
34. Eigil Johansen. Fabrikant J.
35. Holger Kjær. Overlærer K.
36. Jeppe Knudsen. Cyklehandler K.
37. Edith Mikkelsen. Afd. Købmand M.
38. Aage Mogensen. Forretningsfører M.
39. Paul Moth. Broder til Nr. 21.
40. Herbert Terndrup. Byfoged T.
41. Orla Thrane. Chokolademester T.
42. Peter Toftgaard-Hansen. Lærer T-H., Dalby.

Realklassen (17 Elever).

43. Peter Andersen. Proprietær A., Tved.
44. Anker Bruhn. Proprietær B., S. Stenderup.
45. Peter Christensen. Overinspektør C.
46. Jørgen Fisker. Gaardejer F., Bølling.
47. Carlo Fuglsang. Skomager F.
48. Asta Jensen. Damefrisørinde Fru J.
49. Otto Jensen. Snedkermester J.
50. Agnete Knudsen. Proprietær K., Hylke.
51. Jakob Lauritsen. Lærer L.
52. Wilhelm Laursen. Bankdirektør L.
53. Anna Meeske. Auktionsholder M.
54. Gerhard Nicolajsen. Skrædder N.
55. Margrethe Schytt. Proprietær S., Ødis.
56. Holger Sparrevohn. Maskinmester S.
57. Marie Thomsen. Arbejdsmand T.
58. Christian Viuff. Broder til Nr. 18.
59. Karl Viuff. Broder til Nr. 18 og 58.

4 M a (16 Elever).

60. Asta Ravn Clausen. Lærer C.
61. Henrik la Cour. Proprietær la C., Seestgaard.
62. Orloff Ehrenskjöld. Broder til Nr. 32.

63. Helga Eriksen. Købmand E.
64. Vincens Grandjean. Stamhusbesidder G., Falster.
65. Svend Frost Hansen. Boghandler H.
66. Viggo Hansen. Drejermester H.
67. Hansine Koch. Gaardejer K., Ejstrup.
68. Anna Dorthea Madsen. Møllebygger M.
69. Helga Moe. Sognepræst M., S. Bjert.
70. Vagn Poulsen. Stationsbud P.
71. Ida Sartov. Murer S.
72. Edith Schmidt. Slagtermester S.
73. Helmer Vengberg. Bogholder V.
74. Niels Wanting. Trafikassistent W.
75. Halfdan Wellendorf. Skovrider W., Stenderupstr.

4 M b (20 Elever).

76. Astrid Bertelsen. Søster til Nr. 4.
77. Katrine Bertelsen. Portør B.
78. Ludvig Bramsen. Tømmermester B.
79. Esther Branth. Pastor D. B.
80. Per Brøchner-Larsen. Ingeniør B.-L.
81. Erna Einfeldt. Søster til Nr. 5.
82. Carl Frederiksen. Urmager F.
83. Kaj Vinkel Hansen. Broder til Nr. 20.
84. Johannes Ingversen. Afd. Proprietær I., Viuf.
85. Else Jørgensen. Søster til Nr. 12.
86. Hans Peter Lauritsen. Tandlæge L.
87. Karen Lauritsen. Søster til Nr. 51.
88. Laurine Lind. Proprietær L., Skartvedgaard.
89. Otto Mygind. Lærer M., Taps.
90. Arne Nielsen. Stukkator N.
91. Gudrun Sparrevohn. Søster til Nr. 56.
92. Esther Thomsen. Redaktionssekretær T.
93. Marius Thuesen. Snedker T.

94. Karen Thygesen. Proprietær T., S. Stenderup.
 95. Johanne Vyff. Søster til Nr. 27.

3 M a (22 Elever).

96. Karen Amdisen. Trafikassistent A.
 97. Aage Bramsen. Portør B., Eltang.
 98. Peter Christensen. Redaktør C.
 99. Robert Ehrenskjöld. Broder til Nr. 32 og 62.
 100. Holger Gjortsvang. Mejeribestyrer G., Vonsild.
 101. Niels P. Grunnet. Husejer G.
 102. Karen Jensen. Gasværksbestyrer J.
 103. Johan Johansen. Broder til Nr. 34.
 104. Peter Juhl. Agent J., Seest.
 105. Anker Lau. Borgmester L.
 106. Anker Lauritsen. Partikulier L.
 107. Ursula Marcus. Musikhandler M.
 108. Knud Markussen. Hotelbestyrer M.
 109. Olaf Nielsen. Apoteker N.
 110. Georg Petersen. Hestehandler P.
 111. Hans Petersson. Kaptajn P.
 112. Erik Rasmussen. Broder til Nr. 24.
 113. Hans Rathmann. Ejendomshandler R.
 114. Inga Stilling. Kunstmaler S., Bramdrup.
 115. Ella Thrane. Søster til Nr. 41.
 116. Magdalene Wergeltoft. Købmand W.
 117. Ejnar Ørkild. Læge Ø.

3 M b (19 Elever).

118. Gudrun Søgaard Andersen. Afd. Forstander S. A.
 119. Kaj Brødsgaard. Proprietær B., Jordrupgaard.
 120. Vilhelm Dall. Proprietær D., Ødis.
 121. Johannes Holst. Afd. Forpagter H.
 122. Else Hornhaver. Maskinmester H., Bramdrup.
 123. Palle Hviid. Kreatureksportør H.

124. Henning Kyster. Skomagermester K.
125. Gerhard Lind. Sognepræst L., Eltang.
126. Poul Møller. Afd. Proprietær M.
127. Aage Nielsen. Inspektør N.
128. Poul Nielsen. Herredsfoged N.
129. Marie M. Petersen. Arbejdsmand P.
130. Vita Ravn. Lokomotivfører R.
131. Jakob Refslund. Proprietær R., Seest.
132. Anna Sofie Rosenstand. Magister R., Kbhvn.
133. Georg Simonsen. Vandværksbestyrer S.
134. Sigurd Sonnichsen. Toldassistent S.
135. Alfred Viuff. Broder til 18, 58 og 59.
136. Anthon Wanting. Broder til Nr. 74.

2 M a (23 Elever).

137. Axel Andersen. Købmand A.
138. Ruth Branth. Søster til Nr. 79.
139. Arne Brusendorff. Broder til Nr. 30.
140. Annelise Daugaard. Avlsbruger D.
141. Niels Chr. Daugaard. Broder til Nr. 140.
142. Hans Ove Eriksen. Sagfører E.
143. Svend Gammelgaard. Lærer G.
144. Ellinor Hansen. Redaktør E. H.
145. Valborg Hansen. Afd. Bagermester H.
146. Anton Kofod Jensen. Dyrlæge K. J., Vonsild.
147. Henrik Jeppesen. Murmester J.
148. Katrine Knudsen. Søster til Nr. 36.
149. Anna Marie Kruse. Formand K.
150. Anna Lebech. Restauratør L.
151. Malin Marcus. Søster til Nr. 107.
152. Robert Mikkelsen. Direktør M.
153. Niels Chr. Nielsen. Postbud N.
154. Tage Nielsen. Broder til Nr. 90.

155. Thøger Otterstrøm. Lærer, Forstkandidat O.,
Bramdrup.
156. Ingeborg Petersen. Smed P.
157. Alfred Rosendahl. Bogholder R.
158. Sigurd Schmidt. Typograf S.
159. Hans Erik Wandall. Afd. Forstander W.

2 M b (21 Elever).

160. Anker Søgaard Andersen. Broder til Nr. 118.
161. Edith Andersen. Afd. Bogholder A.
162. Agnete Bjerre-Madsen. Murmester Bj.-M.
163. Aage Christiansen. Hattemager C.
164. Hans Derlien. Proprietær Buhl, N. Bjert.
165. Elisabeth Eliassen. Fru Poulsen.
166. Mogens Frederiksen. Dyr læge F., Taulov.
167. Johann E. Gabe. Læge G., Taps.
168. Holger Gundesen. Ekspedient G.
169. Lydia Jensen. Arbejdsmand J.
170. Alfred Jessing. Detaillist J.
171. Johannes Johansen. Proprietær J., Taps.
172. Mary Jørgensen. Tømrer J.
173. Ejnar Matthiesen. Sognepræst M., Vamdrup.
174. Tage Mikkelsen. Broder til Nr. 152.
175. Helge Quistgaard. Lokomotivmester Q., Vamdrup.
176. Peter Schmidt. Kreaturhandler S.
177. Viggo Schmidt. Afd. Købmand S.
178. Thorkild Schönfeldt. Agent S.
179. Carla Stilling. Søster til Nr. 114.
180. Knud Thorup. Læge T., Lunderskov.

1-M a (23 Elever).

181. Hjalmar Aggerbeck. Afd. Købmand A.
182. Eleonora Bjerre-Madsen. Søster til Nr. 162.
183. Hans Buhl. Garver B.

184. Marie Eriksen. Søster til Nr. 63.
185. Christian Fensholt. Købmand F.
186. Lilli Frederiksen. Søster til Nr. 82.
187. Erik Hansen. Broder til Nr. 66.
188. Henny Hansen. Klaverstemmer H.
189. Poul R. Hansen. Bogholder H.
190. Sølvig Hansen. Postbud H.
191. Aage Iversen. Hestehandler I.
192. Hugo Jensen. Broder til Nr. 48.
193. Rasmus Juhl. Proprietær J., Varmark.
194. Jørgen Jørgensen. Proprietær J., Gjelballe.
195. Niels Krogh. Vognmand K.
196. Klaudi Lindberg. Maler L.
197. Svend Pallesen. Gartner P.
198. Ernst Rauer. Boelsmand R., Seest.
199. Svend Rodian. Agent R.
200. Betty Schmidt. Arkitekt S.
201. Carl G. Schönfeldt. Broder til Nr. 178.
202. Aage Snoer. Forretningsfører S.
203. Ebba Wanting. Søster til Nr. 74 og 136.

I M b (Elever).

204. Niels Agge. Ingeniør A.
205. Christian Birk. Sognepræst B., Paaby.
206. Hedvig Birk. Søster til Nr. 205.
207. Ulla Brøchner-Larsen. Søster til Nr. 80.
208. Tage Christensen. Broder til Nr. 98.
209. Frode Eskildsen. Bogholder E.
210. Helga Gabe. Søster til Nr. 167.
211. Ingrid Hansen. Søster til Nr. 145.
212. Johannes Jensen. Mælkehandler J.
213. Knud H. Jensen. Afd. Købmand J.
214. Ella Jørgensen. Fru J.
215. Else Mikkelsen. Søster til Nr. 152 og 174.

216. Poul Mogensen. Broder til Nr. 38.
 217. Sigurd Moth. Broder til til Nr. 21 og 39.
 218. Svend A. Neckelmann. Mægler N.
 219. Otto Nissen. Købmand O. N.
 220. J. Nøhr. Handelsrejsende N.
 221. Røgnar Petersson. Broder til Nr. 111.
 222. Knud Quistgaard. Broder til Nr. 175.
 223. Esther Rosenstand. Søster til Nr. 132.
 224. Vibeke Thastum. Redaktør T.
 225. Christian Thygesen. Broder til Nr. 94.
 226. Thorkild Wellendorf. Broder til Nr. 75.

I M C (14 Elever).

227. Jørgen Buemann. Bestyrer B.
 228. Aage Christensen. Købmand C.
 229. Inger Clausen. Søster til Nr. 60.
 230. Niels Eriksen. Lærer E.
 231. Aage Gregersen. Filiationbestyrer G.
 232. Karen Holm. Maler H.
 233. Christoffer Juhl. Proprietær Juhl, S. Stenderup.
 234. Alfred Larssen. Ølbrygger L.
 235. Kaj Lauritsen. Bager L.
 236. Vanda Madsen. Handelsrejsende M.
 237. Knud Otterstrøm. Broder til Nr. 155.
 238. Ib Tang Petersen. Lærer, Cand. mag. T. P.,
 Bramdrup.
 239. Elna Rasmussen. Gaardejer R., Harthe.
 240. Adda Sandagger. Trafikassistent S.

4 F (24 Elever).

241. Jens Chr. Andersen. Fru S. Andersen.
 242. Richard Bløcher. Slagtermester B.
 243. Ejnar Christensen. Broder til Nr. 228.
 244. Ellen Frederiksen. Søster til Nr. 166.

- 245. Rudolf Frederiksen. Broder til Nr. 82 og 186.
- 246. Aage Hansen. Melhandler H.
- 247. Carl Hansen. Proprietær H., S. Stenderup.
- 248. Vilhelm Iversen. Bogholder I.
- 249. Axel Kolding. Agent K.
- 250. Elif Kraul. Afd. Slagtermester K.
- 251. Elise Lind. Søster til Nr. 125.
- 252. Erik Lindgren. Hotelejer L.
- 253. Skjold Neckelmann. Broder til Nr. 218.
- 254. Vibeke Pedersen. Handelsrejsende P.
- 255. Noe Tang Petersen. Broder til Nr. 238.
- 256. Anna Refsgaard. Proprietær R., Drejens.
- 257. Anton Refsgaard. Broder til Nr. 256.
- 258. Charite Rosenstand. Søster til Nr. 132 og 223.
- 259. Kamma Schmidt. Søster til Nr. 200.
- 260. Karl J. Schmidt. Bækkasserer S.
- 261. Svend Stilling. Broder til Nr. 114 og 179.
- 262. Ejnar Thorning. Proprietær T., N. Bjert.
- 263. Else Thorup. Søster til Nr. 180.
- 264. Leif Ørkild. Broder til Nr. 117.

3 F (19 Elever).

- 265. Kaj Andersen. Broder til Nr. 137.
- 266. Erna Bech. Overassistent B.
- 267. Helge Boesen. Konditor B.
- 268. Henry Buhl. Broder til Nr. 164.
- 269. Astrid Christensen. Søster til Nr. 228 og 243.
- 270. Lauritz Christensen. Proprietær C., Seest.
- 271. Carl Clausen. Fabrikant C.
- 272. Olaf Jensen. Isenkræmmer J.
- 273. Ellen Jørgensen. Søster til Nr. 194.
- 274. Adda Madsen. Søster til Nr. 236.
- 275. Edith Nielsen. Købmand N.
- 276. Laurits Nissen. Broder til Nr. 219.

- 277. Eli Otterstrøm. Søster til Nr. 155 og 237.
- 278. Finn Tang Petersen. Broder til Nr. 238 og 255.
- 279. Poul Lund Petersen. Direktør L. P.
- 280. Harald Schultz. Købmand S.
- 281. Agnes Wanting. Søster til Nr. 74, 136 og 203.
- 282. Oluf Woldsen. Brygmester W.
- 283. Eva Ørkild. Søster til Nr. 117 og 264.

2 F (19 Elever).

- 284. Gerda Brems. Maskinfabrikant B.
 - 285. Carl Eliassen. Filialbestyrer E.
 - 286. Svend A. Fensholt. Broder til Nr. 185.
 - 287. Franciska Frederiksen. Søster til Nr. 82, 186 og 245.
 - 288. Poul Grønbek. Postekspedient G.
 - 289. Rudolf Helms. Inspektør H.
 - 290. Valborg Hornhaver. Søster til Nr. 122.
 - 291. Albert Høwinghoff-Petersen. Bankdirektør H.-P.
 - 292. Elisa Jørgensen. Ingeniør J.
 - 293. Niels O. Petersen. Forretningsfører P.
 - 294. Arne Quistgaard. Broder til Nr. 175 og 222.
 - 295. Agnete Rosenstand. Søster til Nr. 132, 223 og 258.
 - 296. Benno Schultz. Broder til Nr. 280.
 - 297. Erik Schultz. Broder til Nr. 280 og 296.
 - 298. Niels C. Stenderup. Grosserer C. S.
 - 299. Mogens Thau. Inspektør T.
 - 300. Christian Top. Fhv. Gaardejer T., Bramdrup.
 - 301. Marie Uldall. Handelsagent U.
 - 302. Johan Woldsen. Broder til Nr. 282.
-

Biblioteket

har i Løbet af Skoleaaret haft følgende Tilvækst:

I. Tidsskrifter.

Tilskueren til April 1915.

Vor Ungdom til Marts 1915.

Bog og Naal til April 1915.

Den danske Realskole til Nr. 5, 1915.

Matematisk Tidsskrift A til Nr. 4, Aarg. 25.

Dreyer: Fra Naturens Værksted III H. 4—12, IV H. 1—3.

II. Subskriptionsværker.

Murray: English Dictionary, det udkomne af Bind IX og X.

Grimm's Deutsch. Wörterbuch IV, 1. Afd., 4. Del, 3. Lev.

IV 1. Afd., 6. Del, 1. Lev. X 3. Afd., 1. Lev. XI 3. Afd.

3. Lev. XVI 1. Lev.

Roscher: Mythol. Leksikon til H. 68.

Studier for Sprog og Oldtidsforskning til Nr. 97.

Skrifter, udg. af Selskabet til historiske Kildeskrifters

Oversættelse til 8 R., 15 H.

Skrifter, udg. af Udvalget for Folkeoplysningens Fremme

til Nr. 310.

III. Afsluttede Værker.

† *Weis*: Meddelelser om de højere Almenskoler 1912—13.

(3 Eks.)

† *Aarbog for Københavns Universitet*, 1909—10.

† *Dahl*: Fortegnelse over Studenterne fra Aaret 1914.

(2 Eks.)

† *Eksamensskolerne* 1912.

† betyder tilsendt fra Ministeriet, * Gaver fra Forfattere, Forlæggere eller andre private.

- †S. L. Tuxen: Beretning om Gymnasieskolerne 1914.
(10 Eks.)
- †Universitets- og Skoleannaler 1911, 12, 13. Chria.
- †Lund: Danske malede Portræter III. 7—9.
- *Frederik Barfod: Folke, et nordisk Tidsskrift.
- *H. P. Barfod: Hs. Majestæt Kong Christian den IX.
- *H. F. Grandjean: De kongelige danske Ridderordener.
- *Ludvig Helveg: Den danske Kirkes Historie, 1—2.
- *N. P. Jensen: Kampen om Sønderjylland, 1849.
- *Johannes Jakobsen: Retssagen mod Pastor Arhøe Rasmussen.
- *Fr. Krebs: Det gamle og det nye Samfund.
- *Harald Nielsen: En moderne Reaktionær.
- *Laurits Pedersen: Almueundervisning i en dansk Købstad fra Reformationstiden til vore Dage.
- *D. E. Rugaard: Rigsdagsviser.
- Erik Henriksen: Mændene fra Forfatningskampen I-II.
Kraks blaa Bog 1914.
- Britisk Hvidbog 1914.
- Tysk Hvidbog 1914.
- H. C. Andersen: Billedbog uden Billeder.
- Blicher: Røverstuen.
- Ejnar Christiansen: Tronfølger.
- Carl Ewald: Historien om Don Quixote og Sancho Pansa.
- Kai Hoffmann: Hav og Rum.
- J. L. Heiberg: Syvsoverdag.
- Kai Hoffmann: Aprilsnarrene.
- Holberg: Den politiske Kandestøber. (8. Eks.)
- Karl Larsen: De der tog hjemmefra. 2.
- Julius Magnussen: Skyldig eller uskyldig.
- H. Pontoppidan: Toldere og Syndere.
- M. Pontoppidan: Bibelske Historier fortalt for Børn.
- Gustav Storm: Snorre Sturlasons Kongesagaer.
- *Euripides: Ifigenia i Aulis, oversat af M. C. Gertz.

- Theokritos*: Udvalgte Digte, oversat af *Sigurd Müller*.
Oliver Goldsmith: Præsten fra Wakefield.
Anthony Hope: Den lykkelige Ø's Dronning.
Victor Hugo: De Elendige.
Mark Twain: Huck Finn's Hændelser.
Galsworthy: The Country House.
Huxley: Lectures & Essays (Cassell).
 — Lectures & Lay Sermons (Dent).
Makover & Blackwell: A Book of English Essays.
John Morley: The Life of W. E. Gladstone I—III.
W. Peacock: Selected Essays.
Sampson: Nineteenth Century. Essays. Cambridge
 1912.
Saenger: English Humanists (Weichmann 1903).
Shakespeare: The Merchant of Venice ed. by Pooler.
 (Arden Edition).
Pseudo Shakespeare: Den lystige Djævel, oversat af
 A. Halling.
Sutro: John Glayde's Honour.
 — The Foolish Virgins.
Walter Bloem: 1814—15.
Freytag: Die Journalisten.
Wilhelm Meyer Förster: Alt Heidelberg.
Goebel: Prosadichtung I—II.
Hauff: Lichtenstein.
Heine: Buch der Lieder.
 — Neue Gedichte.
 — Rejsebilder I—II.
 — Romanzero.
Bernhard Kellermann: Das Meer.
Liliencron: Gedichte.
Schaffsteins blaue Bändchen, 13 Hefter.
Violel's Sammlung von deutschen Sprachplatten Texten.
René Bazin: De toute son âme.

Jean de la Brète: Badinage.

V. Hugo: La légende des siècles I—III.

**Henry Lecomte*: Virginie Déjazet.

**J. Leroy*: Les Droits de l'Enfant.

Tillier: Mon oncle Benjamin.

**Joseph Turquan*: Stephanie de Beauharnais.

Desuden er der fra Forlæggere og Forfattere modtaget 36 Skolebøger.

Fra hele Biblioteket er i Skoleaaret 1913.—1914 til 200 Laanere udlånt ca. 4500 Bind. Af ialt 168 Elever er lånt ca. 3800 Bind, gennemsnitlig 23 Bind af hver Elev.

Forskellige Meddelelser.

I et næsten forårsagtigt Vejr nedlagdes Torsdag den 17de December 1914 Grundstenen til Kolding højere Almenskoles Nybygning, i Overværelse af Skolens Ungdom, dens Lærere og Lærerinder, Byens Borgmester, Skolekommission og Skoleudvalg. Borgmester *Lau* oplæste Ordlyden af et Dokument, som, prentet med Tusch paa Pergament, blev nedlagt i den ny Bygnings sydøstlige Hjørne, i en Blykasse af Størrelse som en Mursten. Kassen indeholder desuden nogle Sølv- og Kobbermønter fra Kong Christian den 10^{end}es Regeringstid, Skolens Program fra 1914 og den af Byraadet i 1914 vedtagne og af Ministeriet i samme Aar stadfæstede Skoleplan. Ordlyden af Dokumentet er:

„I December 1914, medens Krigen rasede i Europa, da *Christian X* var Konge i Danmark, Sagfører *Edvard Lau* Borgmester i Kolding, Bankdirektør *Oluf Bech* Skoleudvalgets, Sognepræst *William*

Kjørboe Skolekommissionens Formand, *Georg Bruun* den højere Almenskoles Rektor, lagdes denne Grundsten.

Efter Arkitekt *Andreas Hagerups* Tegning rejste Kolding By og Kolding Landsogn denne Bygning for at skaffe de nødvendige Lokaler til Skole-distriktets højere Undervisning, der i 1914 var udvidet ved en af Byraadet vedtaget og af Ministeriet stadfæstet Skoleplan.

DOCTRINAE ET VIRTUTI

— for Kundskab og Dyd — er nu som før
Skolens Valgsprog.“

Efter Oplæsningen udtalte Borgmester *Lau*:

„Kolding Byraad har til alle Tider været besjælet af Ønsket om, at saavel Folkeskolen som den højere Almenskole maa staa blandt Landets bedste. Man ved, hvilken uhyre Betydning det har, at de unge Mennesker kan gaa ud i Livet vel udrustede med Kundskaber. Da det viste sig nødvendigt for den højere Undervisnings Trivsel at udvide denne gamle Skole, gik Byraadet med Enstemmighed ind paa at opføre den her paabegyndte Bygning, og naar jeg nu nedlægger den første Sten, sker det med Ønsket om, at de Anskuelser, der for Tiden er gældende indenfor Byraadet med Hensyn til Skolevæsenet, altid maa være de raadende indenfor Kolding Kommunes og Landsogns Grænser.“

Den anden Sten nedlagdes af Skoleudvalgets Formand, Bankdirektør *Bech*, med følgende Ord:

„Idet jeg indmurer denne Sten for Konge og Fædreland i Kolding højere Almenskoles ny Bygning, vil jeg udtale det Haab, at der i denne Bygning, der, naar den staar færdig, skal slutte sig til vor gamle

historiske Skole, under lykkelige Forhold for vort kære Fædreland, Tider efter Tider, igennem mange Slægtled maa oplæres en Ungdom, der, udrustet med gode Kundskaber, maa gaa ud i Livet og paa en værdig og maalbevidst Maade arbejde saaledes, at den samtidig med selv at faa Fremgang i Livet maa være præget af dyb Fædrelandskærlighed og forstaa at bringe Hæder og Ære over vort gamle Danmark.“

Derefter talte Pastor *Kjørboe*, Skolekommissionens Formand:

„Dersom jeg skulde give den Sten et Navn, som jeg skal nedlægge, vilde jeg kalde den „gensidig Tillid“. Og det skulde betegne Forholdet mellem Hjemmet og Skolen. Thi kun naar dette Forhold er tilstede, kan der gøres et godt Arbejde til Opdragelse af den unge Slægt. Da udfolder Livet i Skolen sig under Paavirkning af det, der lever i de gode Hjem. Og da gaar der atter fra Skolen en Strømning af aandelig Udvikling tilbage til Hjemmene. Derfor maa denne gensidige Tillid være en af de Grundstene, hvorpaa Skolen skal bygges. Jeg udtaler det Ønske, at den Bygning, som her bliver rejst, altid maa rumme indenfor sine Mure et Arbejde, der er præget af den gensidige Tillid mellem Hjem og Skole. Saa vil det blive til Velsignelse for Børnene; og saaledes vil vi søge at skaffe den opvoksende Slægt de bedste Betingelser for at tage fat paa den Fremtidens Gerning, som det vil blive dens Opgave at udføre.“

Efter at Rektor *Bruun* havde takket de tilstedeværende Repræsentanter for Kolding By og Landsogn for deres Nærværelse og Byraadets, Skoleudvalgets og Skolekommissionens Formænd for deres gode Ord

og Ønsker, nedlagde han den fjerde Sten for Skolens Disciple.

„Jeg lægger denne Sten for Skolens Disciple, for den Barneskare og den Ynglingeskare, som skal modtage Undervisning og Opdragelse i denne Bygning, idet jeg udtaler et inderligt Haab om, at Skolen stadig mere og mere maa evne at virkeliggøre sit gamle smukke Valgsprog, som Forfædrene har overleveret os, og som skal gaa i Arv til Eftertiden, det Valgsprog, som staar over Skolens Hoveddør:

DOCTRINAE ET VIRTUTI

— For Kundskab og Dyd.“ —

Skolens tidligere Rektor, Magister *Sigurd Müllers* 70-aarige Fødselsdag, Mandag den 21. December, mindedes af Byens Blade, som bragte Lykønskingsartikler, af Borgmester *Lau*, som paa Kommunens Vegne lykønskede den gamle Rektor, og af Skolens nuværende Leder, som ved Morgensangen gav Eleverne en kort Redegørelse for hans Bestyrertid, 1886—1901.

Skolens Undervisning er i Aar synet af Hr. Gymnastikinspektør *Knudsen* og Fru Dr. phil. *Kirstine Meyer*.

Sigurd Müller har atter i Gaar givet smukke Fotogravurer og Raderinger til Ophængning i Klasserne.

Skolens Inventarium er i Skoleaaret forøget med en Del Inventar til Fysik-, Naturhistorie- og Sløjd-undervisningen, 7 Vægbort, samt nogle Grammofonplader til Undervisningen i Engelsk og Tysk. Skolens ældre Grammofon er erstattet med en større af nyere Konstruktion.

I Programmet for 1915 fortsætter Hr. Cand. mag. *Tang Petersen* en Fremstilling af Skolens Historie fra 1552 til vor Tid. Der vil hvert Aar blive trykt to

eller tre Ark, som let kan udtages; hele Skriftet vil blive ca. 10 Ark og vil formodentlig være afsluttet i 1917. Ældre Elever vil ved Henvendelse til Skolen kunne faa disse Aargange af Programmet sendt. Det vilde være Skolen kært, om de til Gengæld vilde meddele Træk fra Skolelivet og Bidrag til Skolens Historie siden 1860, om saadanne haves.

Med ministeriel Understøttelse besøgte Hr. Adjunkt *Volmer Mørck* fra Fredericia Skolen 3 Dage i Oktober for at overvære Engelskundervisningen i Gymnasiet og Gramofonens Anvendelse ved Engelskundervisningen i hele Skolen.

Mandag den 22nde Marts holdt Hr. Inspektør *Thau* i Skolens Gymnastiksal for Eleverne i Mellemskolen, Realklassen og Gymnasiet et Foredrag med Lysbilleder om sin Studierejse i Sverige i Oktober 1914.

Paa given Anledning henledes Forældres og Værgers Opmærksomhed paa, at Ministeriet og Skolekommissionen forlanger Oplysninger om Elevers Forsømmelser uden lovlig Grund og uden Skolens Tilladelse.

Skolelægen, Dr. *O. Ørkild*, har som tidligere tilset Sundhedstilstanden hos Eleverne ved Besøg i Klasserne og undersøgt alle nyindmeldte Elever og andre, som henvistes til ham af Lærerpersonalet. En Beretning om Aarets Arbejde er sendt til Byraadet.

Lægeforeningens Formand har den 31. August 1909 under Henviſning til, at der ved den højere Almen-skole er ansat en Skolelæge, med hvem Skolen eventuelt kan raadføre sig om, hvorvidt en Elev bør have Lov til at gaa hjem og spise Frokost, meddelt Skolen, at Lægerne i Kolding har vedtaget ikke for Fremtiden at ville udstede Frokostattester til Skolens Elever.

Rektor træffes paa Skolen hver Skoledag Kl. 12—1.

Legater, Fripladser og Stipendier.

Bøger, indkøbte for „Kolding Borgeres Præmielegat“ uddeltes den 23. Oktober. For god Oplæsning gaves Belønning til *Sven Kraunsøe, Bodil Jørgensen, Ernst Brusendorff, Asta Jensen, Asta Clausen*, for Sang til *Peter Bertelsen, Olga Bartholdy, Holger Hansen, Eigil Johansen, Valborg Hansen, Carla Stilling*

Børn af Skolens faste Lærere har fri Undervisning. Der er desuden bortgivet 62 hele og 21 halve Fripladser til et Beløb af 9444 Kr. Sparekassen for Kolding og Omegn har betalt Skolepenge for en udenbys Elev.

Vejle Amts Skoleraad har af sit Stipendiefond givet 48 Kr. til hver af følgende Elever: *Peter Bertelsen, Carlo Fuglsang, Gerhard Nicolajsen, Marius Thuesen, Gudrun Søgaard Andersen, Marie Margrete Petersen, Elisabeth Eliassen, Valborg Hansen.*

Professor Lassens Legat blev for 1914 givet til *Harald Bennike*, Lærer Geills Legat til *Orla Thrane*, Nicolai Hansens Mindelegat til *Bodil Jørgensen.*

Skolens Forhold overfor Tilfælde af smitsomme Sygdomme.

I en af Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet den 24. April 1914 udstedt Bekendtgørelse gives bl. a. følgende Bestemmelser:

1. *Tyfoid Feber og beslægtede Sygdomme.* Efter overstaaet Sygdom maa Børn ikke modtages paa Skolen, før de medbringer Lægeattest for, at de ikke kan antages at udbrede Smitte. Børn, i hvis Hjem Sygdommen er optraadt, maa ikke modtages paa Skolen, før det

ved Lægeattest godtgøres, at de Syge er blevne forsvarligt isolerede, og at fornøden Desinfektion er foretaget.

2. *Ondartet Halsssyge og Strubehoste.* Efter overstaaet Sygdom maa Børn ikke modtages paa Skolen, før de medbringer Lægeattest for, at de ikke kan antages at udbrede Smitte. Lægeattesten bør særlig oplyse, om der er forløbet 3 Uger, efter at Belægningerne er svundne, idet det i modsat Fald ved bakteriologisk Undersøgelse maa godtgøres, at der ikke kan paa-vises Difteribaciller hos Vedkommende.

Børn, i hvis Hjem Sygdommen er optraadt, maa ikke modtages paa Skolen, før det ved Lægeattest godtgøres, at der er gaaet mindst 8 Dage, efter at de Syge er blevne forsvarligt isolerede, og at fornøden Desinfektion er foretaget.

3. *Skarlagensfeber.* Efter overstaaet Sygdom maa Børn ikke modtages paa Skolen, før de bringer Lægeattest for, at de ikke kan antages at udbrede Smitte. Børn, i hvis Hjem Sygdommen er optraadt, maa ikke modtages paa Skolen, før det ved Lægeattest godtgøres, at der er forløbet mindst 8 Dage, efter at de Syge er blevne forsvarligt isolerede, og at fornøden Desinfektion er foretaget, samt at de ikke selv lider af mistænkelige Svælgtilfælde (Scarlatinøs Angina).

4. *Epidemisk Hjerne-Rygmarvsbetændelse.* Efter overstaaet Sygdom maa Børn ikke modtages paa Skolen, før de medbringer Lægeattest for, at de ikke kan antages at udbrede Smitte. Børn, i hvis Hjem Sygdommen er optraadt, maa ikke modtages paa Skolen, før det ved Lægeattest godtgøres, at der er forløbet mindst 3 Uger, efter at de Syge er blevne forsvarligt isolerede,

og at fornøden Desinfektion er foretaget. Der kan dog tilstedes dem Adgang til Skolen, saasnart det ved bakteriologisk Undersøgelse er godtgjort, at der ikke kan paavises Meningokokker i deres Næsesvælgrum.

En Lærer eller en Lærerinde, der angribes af eller i hvis Husstand der forekommer Tilfælde af en af de under 1—4 nævnte Sygdomme, maa ikke undervise i Skolen, før det ved Lægeattest godtgøres, at vedkommende ikke kan antages at medbringe Smitte.

5. *Akut Børnelammelse.* Efter overstaaet Sygdom maa Børn ikke modtages paa Skolen, før de medbringer Lægeattest for, at de ikke kan antages at udbrede Smitte, og i hvert Fald ikke før 6 Uger efter det akute Stadium. Børn, i hvis Hjem Sygdommen er optraadt, maa ikke modtages paa Skolen, før det ved Lægeattest godtgøres, at der er forløbet mindst 3 Uger, efter at de Syge er blevne forsvarligt isolerede, og at fornøden Desinfektion er foretaget. Samme Regler kommer til Anvendelse paa en Lærer eller en Lærerinde, der angribes af Sygdommen eller i hvis Hjem denne optræder.

6. *Mæslinger, Kighoste m. m.* Børn, der lider af Mæslinger, maa ikke modtages paa Skolen, før mindst 10 Dage efter Sygdommens Begyndelse. Børn, der lider af Kighoste, maa ikke modtages paa Skolen, saalænge Hosten har den for Sygdommen karakteristiske konvulsive Karakter. Børn, der lider af Røde Hunde, Skoldkopper, Rosen, Influenza, Faaresyge eller Halsbetændelse, maa ikke modtages paa Skolen, saalænge det akute Stadium varer. Samme Regler kommer til Anvendelse paa Lærere og Lærerinder.

7. *Smitsomme Øjensygdomme og smitsomme Hudsygdomme m. m.* Børn, der lider af Ægyptisk Øjen-

sygdom eller af smitsomme Hudsygdomme, maa ikke modtages paa Skolen, før Sygdommen er overstaaet eller de medbringer Lægeattest for, at de ikke kan antages at udbrede Smitte. Samme Regel kommer til Anvendelse paa Lærere og Lærerinder.

8. *Tuberkulose.* Enhver Lærer eller Lærerinde ved en offentlig eller privat Skole, som kommer til Kundskab om, at et skolesøgende Barn lider af Tuberkulose, skal ufortøvet gennem Skolens Leder gøre Anmeldelse derom til Sundhedskommissionen (Epidemikkommissionen). Ligeledes er enhver Læge, som konstaterer, at et skolesøgende Barn er smittefarligt som lidende af Tuberkulose, forpligtet til uopholdelig at anmelde dette til Stads- eller Distriktslægen, der atter underretter Sundhedskommissionen (Epidemikkommissionen) derom. Sundhedskommissionen (Epidemikkommissionen) har da at træffe Bestemmelse om, hvorvidt Barnet vedblivende maa søge Skolen. Ogsaa udenfor de Tilfælde, hvor saadan Anmeldelse finder Sted, kan Kommissionen forbyde, at et Barn, der er lidende af smittefarlig Tuberkulose, søger offentlige eller private Skoler.

For saa vidt Bestemmelse træffes om, at et Barn paa Grund af Smittefare ikke maa søge Skole, anmeldes dette gennem Skolekommissionen for Skoledirektionen, der da har at træffe Bestemmelse om, hvorledes der kan gives det paagældende Barn en til Forholdene svarende Undervisning udenfor Skolen. Udgiften herved bæres af vedkommende Kommune, hvem Statskassen godtgør de tre Fjerdedele.

De under 6—7 nævnte Regler kan efter Forhandling med Skolens Leder og Distrikts- eller Skolelægen

skærpes eller paa anden Maade ændres, hvis f. Eks. en af de anførte Sygdomme skulde optræde med særlig ondartet Karakter, eller hvis andre Forhold skulde gøre det ønskeligt.

Skolebetalingen.

Fra 1ste August 1915 betales hvert Fjerdingaar:

I 3. Forberedelsesklasse.....		24 Kr.
- 4. —		27 -
- Mellemskolens 1. Klasse.....		30 -
- — 2. og 3. Klasse		36 -
- — 4. Klasse og Realklassen....		42 -
- Gymnasiets 1. —		48 -
- — 2. —		51 -
- — 3. —		54 -

For anden Broder eller Søster betales $\frac{3}{4}$, for øvrige Søskende $\frac{1}{2}$ Kontingent. Disciple i Forberedelsesklasserne faar kun Moderation for Søskende i disse Klasser. Dimittenderne i 3 G., R., 4 M. betaler ogsaa for Juli Maaned.

Desuden betales i Indskrivningspenge 6 Kr. og i Brændepenge 4 Kr. Kr. om Aaret. Elever, som af Hensyn til Togenes Ankomst og Afgang opholder sig paa Skolen før og efter Skoletid („Jernbaneanlever“), betaler hvert Fjerdingaar 3 Kr. Sløjdmaterialiet betales særligt.

I Dimissionspenge gives 10 Kr. af enhver, der indstiller sig til Mellemskoleeksamen og Realeksamen. Til Afgangseksamen for studerende betaler Skolens Elever 15 Kr., Privatister 40 Kr. Privatister, som skal

have Tillægseksamen i enkelte Sprog, betaler for hvert enkelt Sprog 4 Kr., for 3 Sprog paa én Gang 10 Kr. I Indskrivningspenge for Farmaceuter betales 6 Kr.

Desuden betales af Skolens Elever i Statskat ved Mellemskoleeksamen 3 Kr., ved Realeksamen 5 Kr., ved Studentereksamen 8 Kr. Disse Beløb skal af Skolen indsendes til Ministeriet samtidig med Eksamensindmeldelsen.

Kolding højere Almenskoles Regnskab

1ste April 1913—31te Marts 1914.

INDTÆGT

1. Skolepenge	27665. 50
2. Statens Tilskud iflg Lov af 10. April 1855	3000. 00
3. do. - - Finansloven.	6000. 00
4. Amtstilskud iflg. Kontrakt af 19. April 1879	2000. 00
5. Renter af Kapitaler (herunder Kolding Borgeres Præmielegat) og Ejendomme	773. 00
6. Andre Indtægter (Refusion fra Kolding Kirke, By- raadets Tilskud til Handelsskolen, Afgift fra Tele- fonstativer, uforudsete Indtægter)	743. 16
7. Restancer overf. fra foregaaende Aar	1458. 83
	41640. 49

UDGIFT

1. Løn til faste Lærere	38500. 00
2. Timelærere og Ekstratimer	1500. 50
3. Vikartimer	621. 75
4. Inspektion m. m.	2124. 00
5. Tryksager og Kontorhold	801. 90
6. Bibliotek og Sløjdundervisning	446. 16
7. Bygningers Vedligeholdelse	1557. 27
8. Inventariets Vedligeholdelse og Fornyelse	1061. 81
9. Legepladsens Planering og Dræning	1666. 68
10. Pedeltjeneste og Rengøring	2285. 74
11. Andel i Byens Bestyrelse	200. 00
12. Skatter og Afgifter	318. 62
13. Understøttelser	1600. 00
14. Brændsel	1805. 81
15. Belysning	432. 47
16. Forskellige Udgifter	375. 69
17. Restancer, uerholdelige	257. 11
18. Restancer, som overføres til næste Aar	973. 78
	56529. 29

Elevernes Forældre og Værger samt enhver anden, der har Interesse for Skolen, indbydes til at være til Stede ved Eksaminerne og Bekendtgørelsen af deres Udfald. Tiden vil senere blive meddelt.

Georg Bruun.

KOLDING LÆRDE SKOLES HISTORIE

Han trøstede sig dog allerede den 13de Oktober 1583 ved nyt Giftermaal. † 1583.

5.) Om den 5te Rektor er der ikke andet at melde end, hvad Albert Thura i sin Rektorhistorie anfører, hvorfor vi giver ham Ordet:

„Men som dend fiende Rector, Mag. Nicolaus Bartholini, eller M. Niels Bertelsen, befandtes deri (i Rektorlisten) at være plat udelukt, endskjøndt han i 10 Aar havde været Rektor, nemlig fra Aar 1583 til 1593 som hans Eiigsten, der endnu findes ved Stæden, klart nok udviser, lod mand samme Fortægnelse ganske omgjøre og fornye“.

6.) Magister Jens Knudsen Buch (Johannes Canuti Bucchius), Søn af Pastor Knud Mogensen Buch i Skanderup, var Rektor fra 1593 til 1600. Naar han paa Rektorlisten angives som værende død i Embedet, da modsiges det af en anden Beretning, der lader ham afløse sin Fader 1604 som Præst i Skanderup. Det var ham, der 1596 sammen med Sognepræsten og Kapellanen i Kolding aflattede de ovenfor anførte Skolelove.

II. 1600—1732.

SKOLEREFORMER I DET 17de AARHUNDREDE.

Den Interesse for Skolevæsenet, som lægger sig for Dagen i Reformationsaarhundredet, holder sig ind i det 17de Aarhundrede. I 1604 giver Christian den Fjerde en Anordning angaaende Latinskoleundervisningen, som ret nøje slutter sig til, hvad der i det forrige Aarhundrede var blevet anordnet. Kirkeordinansen af 1537 havde med Hensyn til Planen for Undervisningen bestemt følgende:

I den første Lektie lærer Børnene at stave og læse af Bøger, som indeholder Fadervor og Trosartiklerne;

de skal lære og forklare deres Donat, d. v. s. deres latinske Grammatik (Navnet Donat kommer af Ælius Donatus, en romersk Grammatiker fra det 4de Aarhundrede), hver Aften læres to Gloser til næste Morgen og hver Dag øves i at skrive. I den 2den Lektie læres Philip Melanchtons latinske Grammatik, som ogsaa skal bruges i de følgende Lektier, Æsops Fabler, Mossellaunus's Pædologia og Erasmus's Colloquia. — Disse Lærebøger har aabenbart været det nyeste, der da eksisterede af den Art. Mosellaunus, der døde som Professor i Græsk i Leipzig 1524, udgav 1518 en Skolebog i Latin for Begyndere: Pædagogus, indeholdende Dialoger om Æmner fra Ungdommens Liv, og samme Aar udgav en anden Humanist, den berømte Erasmus fra Rotterdam, sine: Colloquia puerilia, ogsaa kaldet: Colloquia familiaria, som stillede Mossellaunus's Bog i Skygge og blev meget udbredt som Skolebog i de protestantiske Skoler. Dog fandt nogle Indholdet i Erasmus's Bog mindre heldigt. Forfatterens Tilbøjelighed til at satirisere gør sig nemlig paa sine Steder stærkt gældende; saaledes bemærker han om Munkene, at de kaldes „Fader“ og har i Virkeligheden ofte gjort sig fortjent til, at dette Navn kan tilfalde dem med rette. — I 3dje Lektie læses Terents og Ciceros lettere Breve, med de dygtigere Plautus; denne Klases Disciple skal altid tale Latin, hver Dag fremsige noget af Terents, een Gang ugentlig skrive Epistler (paa Latin) og hver Aften lære udenad to Vers.

I 4de Lektie læses Vergil, Ovid (Metamorfoserne), Ciceros Breve og Bøgerne: de officiis, Ph. Melanchtons Dialectica og Rhetorica, Latin skal altid tales. I 5te Lektie, hvor en saadan findes, læses en græsk Elementarbog med lidt Grammatik. — Religionsundervis-

ningen finder Sted i alle Klasser; i de nederste Klasser læses Søndagevangelierne og Psalmerne, i de øverste Dele af det nye Testamente (naturligvis paa Latin). Desuden øves Disciplene i Sang. — Undervisningen omfattede altsaa foruden Læsning og Skrivning kun Latin, Religion, Begyndelsesgrundene af Græsk, forenet med noget Logik og Rhetorik, og alle Lærebøger var paa Latin. Latinens Eneherredømme forsvares af Melanchton med, at en stor Mangfoldighed af Fag i Skolen medfører Farer for Overfladiskhed og hindrer Koncentration og Fordybelse i Arbejdet, men selv om man kan forstaa et saadant Raisonnement, maa man mod Datidens Latinundervisning indvende, at den udelukkende tilsigtede at give Eleverne Færdighed i at benytte det latinske Sprog og ikke brød sig om at bibringe Eleverne en levende Forstaaelse og virkelig Tilegnelse af de klassiske Skrifters Indhold. Erasmus fra Rotterdam foreholdt da ogsaa de humanistiske Skolemænd, at den er en værdigere Efterfølger af Cicero, der taler fornuftigt paa daarligt Latin, end den, der fører tom Tale paa klassisk Latin. —

I Christian den Fjerdes Anordning af 1604 gaar man nu ud fra Kirkeordinansens Bestemmelser, men modificerer dem paa forskellig Maade og indfører følgende Forbedringer og Udvidelser. Praktisk Regning indføres i de lavere Klasser, Arithmetik og Geometriens Elementer i de øverste, Græsk skal der begyndes paa allerede i 4de Klasse, Hebraisk undervises der i, naar Læreren vil paatage sig det, Øvelse i at skrive Latin og Græsk anstilles, der læres Metrik og Prosodi. Her er altsaa Fremskridt at notere, men Modersmaalet er stadig ikke Genstand for Undervisning, nyere Sprog, Historie og Geografi heller ikke. Hvor meget af dette nye, der nu er blevet praktise-

ret i Kolding Skole, er ikke let at sige. Som en af de mindre Skoler, der kun var sparsomt udstyret med Lærerkræfter, har den næppe faaet alle Finesserne i den nye Undervisningsplan med. Naar man ser, hvor langsomt det gik i de større Skoler med at faa de befalede Reforme gennemført, saa at f. Eks. ved Ribe Skole den første Konrektor ansattes i 1642, skønt der allerede 1616 var bestemt, at Rektoren som Medhjælper ved Undervisningen i Mesterlektien skulde have en saadan, har man vel Ret til at slutte, at det er gaaet smaat med Reformerne i Kolding, hvor den hyppig Skiften Rektor og den idelige Vekslen af Hørere jo heller ikke har kunnet give synderlig Fasthed i Læseplanen.

En dygtig og forstaaende Tilsynshavende har Kolding Skole dog haft i Aarene 1629—1634, da Jens Dinesen Jersin var Biskop over Ribe Stift og som saadan var den, der nærmest havde at paase, at Rektor og Hørereopfyldte Anordningens Bestemmelser. Denne Mand var meget interesseret i Skolernes Trivsel og havde selv en pædagogisk Fortid, idet han havde været Rektor i Sorø 1611—15. Han var stærkt optaget af pædagogiske Spørgsmaal og udarbejdede ogsaa en latinsk Grammatik efter mere moderne Principper med Anvendelse af Modersmaalet, en mere systematisk Ordning af Stoffet og Skelnen mellem væsentligt og uvæsentligt. Medens man hidtil kun stadig havde forøget det Stof, der skulde læres i latinsk Grammatik saaledes, at der f. Eks. til sidst var 143 deponente Verber efter 1ste Konjugation, som Eleverne skulde lære udenad paa Ramse, saa søger Jersin i sine Grammatiker, baade den større fra 1624, og den mindre fra 1623, at gøre Stoffet mere overkommeligt. Medens man før lærte de latinske grammatiske Regler

paa den Maade, at Læreren gentog Regelen saa ofte for Eleverne, at de kunde den udenad, selv om de ikke forstod den, vil Jersin have, at Reglerne skal meddeles de smaa paa Dansk. Han kendte selv af sørgelig Erfaring fra sin Skoletid Ulemperne ved den gamle Undervisningsmaade, idet han f. Eks. i 6 Aar remsede Reglen om Brugen af possessiv Genitiv, inden han kunde forstaa den. I de nederste Klasser gennemgik man slet ikke nogen Tekst til Indøvelse af Reglerne, og Jersin satiriserer over, at Eleverne alle kunde ramse som Papegøjer, men var stumme som Fiske, naar de skulde anvende Reglerne, og han tilføjer: „Man mente maaske, at det forholdt sig med Reglerne i den latinske Grammatik som med de latinske Bønner i den katolske Kirke, om man ikke forstaa dem, det gør intet, fordi de virke i og for sig“. Jersin tager her som paa alle Punkter Ordet for, at det kommer an paa, at Eleverne forstaa det, de lærer. At hans Grammatik har været brugt i Kolding Skole fremgaar af en Indberetning, som han gav ca. 1630 om Skolerne i Ribe Stift. Til Kansleren Chr. Friis blev der i Aarene 1630 og 1631 afgivet en Række Meddelelser om de lærde Skoler i Danmark af Bisperne, og Jersin kommer i den Anledning ogsaa med en om de 7 Skoler, Skolerne i Ribe, Varde, Ringkøbing, Holstebro, Lemvig, Vejle og Kolding, som han havde Tilsyn med. Efter i sin Indberetning at have givet en Udsigt over Lærefagenes Fordeling og over de Skolebøger, der var i Brug, fortæller han: „Efter denne Plan var Skolerne ordnet før min Ankomst. Jeg har forandret nogle faa Ting. Jeg har tilføjet Læsningen af Evangelisten Lukas og Apostlernes Gerninger. Jeg har ogsaa indført Brugen af min Grammatik. Jeg havde ogsaa i Sinde at forandre visse andre Ting.

Men dette Forehavende vil jeg nu udsætte og vil vente paa Underretning fra eder. Særskilt vil der være at sørge for at faa Lukasevangeliet og Apostlernes Gerninger trykt paa Græsk og Latin eller blot paa Græsk. Ligeledes, at det samme eller hele det nye Testamente trykkes gengivet paa rent Latin.“

Skolereglementet af 1632, hvis Fremkomst staar i Forbindelse med disse Indberetninger, anordner Indførelse af 7 Klasser i de større Skoler, medens man i de mellemstore Skoler, hvortil Kolding hørte, fordelte det samme Stof paa 3 til 5 Klasser, og Disciplene fra de mindste Skoler med 2 Klasser skal fortsætte deres Undervisning i en af de andre Skoler. Modersmaalet anføres her som Lærefag i de lavere Klasser, der advares mod for tidligt at begynde at tale Latin, og Jersins Grammatik anbefales. I Midten af Aarhundredet kommer der en Reaktion, og Jersins Methode, der havde mange Modstandere, bliver trængt tilbage. I Uniformitetstabellen af 1656, hvor Frederik den Tredie giver fælles Regler for Undervisningen i alle Skoler, maa kun benyttes Dansk i de to nederste Klasser ved Religionsundervisningen, og der gives frit Valg mellem de latinske Grammatiker, af hvilke Jersins forøvrigt ved forskellige Omarbejdelser var bleven gjort ganske ukendelig, og Omarbejdelseerne gik vel at mærke i reaktionær Retning, saa den gode Ribebisps Forsøg paa at afpasse Undervisningen efter Børnenes Standpunkt har sikkert heller ikke her i Kolding været kronet med synderligt Held.

TRÆNGSELSAAR

Medens det 17de Aarhundredes første Fjerdedel forløb roligt for Kolding Skole, begyndte med Christian den Fjerdes Deltagelse i Trediveaarskrigen den

Række af Rædsler, som i en Menneskealder hjemsøgte Jylland, og disse urolige Aar, hvor Fjender og rovgriske Forbundsfæller plyndrede om Kap, har selvfølgelig bragt megen Forstyrrelse i Skolens Forhold. De sparsomme Efterretninger, vi har om Skolen fra denne Tid, giver os i al deres Kortfattethed et stærkt Indtryk af Elendighed. I Aarene 1627 og 1628 blev Skolen ganske ruineret af de kejserlige Tropper. Da Byen allerede ved Mikkelsdagstid 1627 var bleven forladt af sine Beboere, af hvilke de fleste først synes at være vendt tilbage i Juli 1629 og fandt „en Part af Kirkens og Skolens Huse nedbrudt“, har der sikkert ikke været Tale om regelmæssig Skolegang i disse Aar. Om en af Skolens Lærere Magister Jørgen Bertelsen, Taulov, der tiltraadte sit Embede 1ste April 1627, hedder det, at han formedelst de i Jylland udbrudte Uroligheder kun var Hører ved Skolen 1 Aar. Først 1633 blev Skolen restaureret paa Kirkens Bekostning, og da saa Krigen med Sverrig udbrød 1643, hjemsøgte den atter. Beboerne flygtede atter, og Skolen blev ødelagt, saa at Kirken i 1647 atter maatte bringe den paa Fode. Haardest blev Byen dog hjemsøgt under Krigene med Karl Gustav, og man forstaar godt, at Rektor Johannes Gram, der tiltraadte sit Embede 1659, kunde falde paa at tage Afsked fra Skoleembedet „i Krigens Tider“. Gentagne Pestepidemier gjorde de Saar, Krigene havde slaaet, end mere ødelæggende, Indbyggerantallet var 1672 kun 1094 Indbyggere, og i 1678 maatte der fra Regeringens Side nedlægges Forbud mod at flytte fra Kolding.

ELEVANTALLET

At der under disse Forhold ikke har været stærk Tilgang til Skolen, er en Selvfølge, men nogen di-

rekte Oplysning om Elevantallet i det 17. Aarhundrede har vi ikke. Et Fingerpeg i den Retning giver dog Listen over de ved Københavns Universitet immatrikulerede fra Kolding Skole dimitterede Studenter i Aarene 1612—1731. Der er i disse 120 Aar dimitteret 129 Studenter fra Kolding, altsaa gennemsnitlig 1 om Aaret, men 65 Aar er uden Dimittender, 16 Aar har kun 1 Dimittend, Maksimum er 5, og dette Tal er kun naaet i Aarene 1670, 1672 og 1699. I de 50 Aar fra 1620 til 1699 er der kun immatrikuleret 12, og indenfor dette Tidsrum er der ret lange Perioder helt uden Dimittender, de længste 1655—66, 1620—27, 1636—41 og 1631—34. Ganske vist foreslaar Uniformitetstabellen af 1656, at man af Hensyn til Overproduktionen af Studenter kun skal dimittere hvert andet Aar, men dersom de andre Skoler har været ligesaa beskedne med deres Ydelser som Kolding Skole, har denne Henstilling sikkert været overflødig. Ud fra disse Tal har man Lov til at slutte, at det ikke har været nogen talrig Skare Disciple, som Dronning Dorotheas gamle Hus har været befolket af i det 17. Aarhundrede. Den Ide at benytte Undervisningen i den højere Skole som en almindende Basis for det praktiske Liv hører jo en langt senere Tid til og lod sig saa vist heller ikke realisere i den gamle Latinskole, saa man kan nok gaa ud fra, at de fleste af dem, der kom i Latinskolen, holdt sig paa den akademiske Banc. I Aarene 1724—32 var Discipeltallet fra 25 til 32, fordelt i 4 Klasser med fra 3 til 12 Elever i hver. I Juni 1725 befandt Rektor Thura sig i den beklagelige Situation, at der ingen Elever var i 2den Klasse; der havde været 3, men den ene var død og de to andre rendt deres Vej. Han maatte derfor dele

1ste Klasse i 2 Dele, og gøre den flinkeste Del af den til 2den Klasse. At Elevantallet i andre Byers Latin-skoler paa den Tid heller ikke altid var overvældende, erfarer man, naar man hører, at Ribe Skole, som jo dog hørte til de store Skoler, da Falster kom til den, kun havde 14 Elever.

HØRERNE

Det ovenfor omtalte Forsøg, som blev gjort i det 17de Aarhundrede, paa i hvert Fald for øverste Klases Vedkommende at komme bort fra det gamle System, i Følge hvilket hver Lektie havde sin Hører, der underviste Lektien i alle Fag, og over til Faglærer systemet, naaede ikke Kolding Skole. Nogen Konrektor, som sammen med Rektoren underviste Mesterlektien vel sagtens saaledes, at de delte Fagene imellem sig efter Evne og Tilbøjelighed, fik Skolen her ikke. Med sine 3 Hørere foruden Rektoren beholdt den den gamle Ordning. Hørerne blev ansatte af Rektoren med Sognepræstens Bekræftelse, saaledes som det blev fastslaaet i Christian den Femtes: Danske Lov, hvor det hedder: „Men Skolemesteren skal selv forsørge Skolen med Hørere og tage dennem, som Sognepræstene kender og holder gode derfor“. De Krav, der kunde stilles til Hørernes Uddannelse var smaa, da Stillingen som Hører var lidet agtet og meget daarligt lønnet, og jo mindre Skolen var, des ringere var gennemgaaende Kvaliteten af Ansøgere til de ledige Lærerpladser. Danske Lov foreskriver vel, at „over alt ingen maa betroes enten Rectoris eller Hørers Plads i store eller smaa Skoler, førend de in Examine Philosophico ere kiendte dygtige at nyde primam in Philosophia Lauream og tage Graden det første, den bliver holden“, men denne

Fordring om, at Hørerne skal have taget examen philosophicum, en Art udvidet Artium, er sikkert ikke bleven opfyldt ved de mindre Skoler, hvor Lærerne ofte kun var Studenter eller Mesterlektianere. Ret længe beholdt Skolen heller ikke sine Lærere. Rektor Trane indsatte saaledes i sin syttenaarige Funktionstid (1639—56) ikke mindre end 11 nye Lærere, skønt Skolen jo kun havde 3 Lærere foruden Rektoren, medens han i al den Tid kun dimitterede 4 Studenter, som lod sig immatrikulere ved Københavns Universitet.

I sine Optegnelser om Kolding Skoles Historie har Albert Thura anført Navnene paa 58 Hørere, som har været knyttet til Kolding Skole i Tiden 1627 til 1738. Da der om de fleste af disse ikke kan oplyses noget nærmere om deres Livsforhold, falder det udenfor denne Fremstillings Plan at nævne disse Navne, men om en enkelt er vi i Stand til at give lidt udførligere Besked, og da hans Livsførelse vist er typisk for en Hørers urolige Livsbane i gamle Dage, turde det maaske være paa sin Plads at dvæle lidt ved ham. Jørgen Bertelsen Taulov blev født i Taulov den 6te April 1606 og var Søn af Berthel Iversen, der i 42 Aar var Sognepræst i Taulov, og dennes Hustru Ellen Jørgensdatter Lauritzen, en fynsk Præstedatter. Han gik først i Middelfart Skole, dernæst fra 1617—22 i Kolding Skole og blev endelig dimitteret fra Roskilde Skole 1625, idet han med Tilnavnet Kolding blev inscriberet ved Universitetet den 4de Maj dette Aar. Efter i to Aar at have studeret i København med Dr. Fincke som Præceptor blev han den 7de April 1627 Hører i Kolding. Her fik han imidlertid ikke Lov til at virke længe i Ro. Allerede ved Mikkelsdagstid maatte han opgive sin Virksomhed paa Grund

af Krigen, og da de kejserlige havde indtaget Jylland og berøvet ham „alt det, som Røvere kunde tage“, drog han 14 Dage før Mortensdag paa en Skude til København, men blev undervejs atter udplyndret ved Æbelø. Endelig naaede han til København, hvor han blev, indtil han den 10de Maj 1628 blev Hører i Roskilde. Heller ikke her blev hans Ophold af lang Varighed; allerede 1631 drog han med Stipendium paa Studierejse udenlands og opholdt sig især ved Universitetet i Franeker i Friesland. I 1632 maatte han paa Grund af Sygdom afbryde sine Studier og drog hjem til Kolding, hvor han var i 6 Uger, indtil han kunde rejse videre til København. Undervejs faldt han imidlertid over et Rektorat i Nyborg, hvor han som det hedder „arbejdede med Berømmelse“ 1632—33 saaledes, at han fandt Naade for Rigsraaden Erik Juhls Øjne og blev sendt udenlands som Mentor for hans Søstersøn Niels Vind. I Aarene 1633—38 rejser han saa i Holland, England, Frankrig, Schweiz og Italien, fører Dagbog over sine Oplevelser og havner endelig i Odense som Konrektor ved Latinskolen 1638—39 og Professor ved Gymnasiet 1639—80. Hans Velynder var Biskoppen over Fyns Stift, Hans Mikelsen, der ikke blot sørgede for at skaffe ham Embeder, men ogsaa var hans Fortaler, naar han skulde giftes. Den 17de Juli 1639 friede Biskoppen paa Magister Taulovs Vegne — han havde samme Aar taget Magistergraden — til Karen Villumsdatter en Borgmesterenke fra Odense, „og fik et ønskeligt Svar, hvorover de holdt Jaord den 7de August og Bryllup den 3dje November“. Hun døde 1651. 1652 ægtede Taulov Margrethe Wolf, Datter af Slotsskriver Jeremias Wolf i Kolding og Anneken Hermansdatter Reiminch; hun var Søster til Rektor, Magister Hans

Wolf i Kolding. Den 5te April 1657 maatte Bispen atter tage Alfære og trolovede Enken Karen Hansdatter Bruun, Enke efter Professor Jens Poulsen Winding, med Taulov. Hun døde 1662, og Taulov giftede sig for 4de Gang 1664 med Raadmand i Odense Herman Hahns Enke Else Mule, Datter af Borgmester Jørgen Mule. Den 14de Maj 1680 døde han.

En af Hørerne havde det Hverv en Time om Dagen enten fra 10 til 11 om Formiddagen eller fra 2 til 3 at synge med de dertil skikkede Elever samt at indøve dem, naar de skulde synge i Kirken eller paa Gaderne. Ogsaa for Elevernes Undervisning i Instrumentalmusik blev der sørget. Saaledes sluttede Rektor Lunde en Kontrakt med Byens Instrumentist, Henrich Henrichsen Sondergalt, hvorefter denne blandt andet skulde lære Eleverne at spille paa Fagot.

Hørerne havde ogsaa den Pligt at prædike til Aftensang om Søndagen; det gik paa Omgang imellem dem.

REKTOR

Naar Kolding Skole i Tiden 1600—1732 havde ikke mindre end 21 forskellige Rektorer, vidner dette høje Tal ogsaa om hyppige Rektorskifter. Nogle enkelte har slaaet sig til Ro som Rektorer, men for de allerflestes Vedkommende var Rektoratet fremdeles kun noget midlertidigt, som man snarest muligt ombyttede med noget mere lønnende. Rektoren blev ansat af Biskoppen, som i Forening med Sognepræsten undersøgte hans Kvalifikationer. Danske Lov siger derom: „Skolemesterne settes af Superintendenten, hvilke han med Sogne-Præsten haver overhørt og dertil dygtige befundet“. Først 1739 bliver Rektoren kongelig Embedsmand. Den Uddannelse, der krævedes af Rektoren, var forskellig ved de forskellige Grupper af Latinskoler.

Medens der efter Danske Lov ved Ansættelse ved en af de større Skoler krævedes, at den, der ansattes, skulde have taget Magistergraden eller i hvert Fald have underkastet sig den foreløbige Eksamen, som betingede Erhvervelsen af Magistergraden, krævedes der af en Rektor ved en af de smaa Skoler samme Uddannelse som af Hørerne ved en af de store Skoler, altsaa den 1675 indførte filosofiske Eksamen. Foruden sine Skolepligter havde Rektoren ligesom Hørerne ogsaa præstelige Pligter. Han skulde holde den ugentlige Morgenprædiken om Torsdagen og prædike til Aftensang paa alle Festdagene (ikke Søndagene og ikke de store Højtiders Helligdage), o: Nytaarsdag, Helligtrekongerdag, Kyndelmisdag, Taksigelsensfest, Mariæ Bebudelsesdag, Skærtorsdag, Langfredag, Almindelig Bededag, Christi Himmelfartsdag, St. Hansdag, Mariæ Besøgelsesdag, St. Mikkelsdag og Alle Helgensdag.

SKOLENS ØKONOMISKE FORHOLD

Medens vi paa mange Punkter savner Oplysninger om Skolens Forhold og kun uklart kan faa et Billede af det daglige Liv paa Skolen i 17de Aarhundrede, kan vi, takket være bevarede Regnskabsbøger, faa ret god Besked om Skolens økonomiske Forhold. Skolen var jo, hvad vi vilde kalde en Statsskole, men vel at mærke, Skolerne i Landet udgjorde ikke i økonomisk Henseende en Helhed saaledes, at Udgifterne til dem bestredes af en fælles Kasse. Hver Skole var noget for sig, havde sine bestemte Indtægter og maatte selv ved disse bestride sine Udgifter. Dette medførte stor Uensartethed, idet nogle Skoler, som var rigt udstyrede med Midler ved Gavebreve, var økonomisk velsituerede, medens andre var meget daarligt stillede. Rektoren i Kolding havde i 1730 foruden fri Bolig,

Have og 2 Agre paa Byens Mark ca. 222 Rdl. 2 Mk. og 10 Sk. i aarlig Løn, medens Rektoren i Storeheddinge kun havde 120 Rdl., Rektorerne i Præstø, Faaborg og Svendborg henholdsvis 90, 70 og 50 Rdl., ja Rektoren i Rødby endog kun 30 Rdl. om Aaret. Det var ikke Elevtallet, der influerede paa Skolens økonomiske Stilling, da Begrebet Skolepenge ikke eksisterede; det var først i Begyndelse af det 19de Aarhundrede at den nuværende Ordning indførtes ved Statsskolerne, hvorefter Regelen er den, at der betales for Undervisningen, medens Fripladserne er Undtagelserne. Den gamle Ordning medførte ogsaa det Forhold, at Skolerne søgtes af Børn af alle Samfundslag, eller maaske snarere fortrinsvis af ubemidlede Folks Børn, medens fornemme Folk foretrak at lade deres Børn undervise af Privatpræceptorer. Ikke blot var Undervisningen gratis, men til Skolerne var henlagt forskellige Understøttelser, som kom Disciplene til Gode saaledes, at de fik Penge for at gaa i Skole, ja ved de bedre stillede Latinskoler kunde en Plads som Discipel i øverste Klasse være saa indbringende, at adskillige slog sig til Ro i den for en Aarrække, saa at de var „Karle, der lod sig rage to Gange om Ugen“, førend de „deponerede“ (drog til Universitetet), ja maaske endog giftede sig paa Mesterlektianerembedet.

Vi har i det foregaaende omløst Christian den Tredies og Frederik den Andens Interesse for Skolens økonomiske Stilling. Deres Efterfølgere Christian den Fjerde og Frederik den Tredie gik videre i samme Spor. Christian den Fjerde forhøjede saaledes ved Gavebrev af 2den Marts 1635 de 250 Rdl., som Faderen ved det fornævnte Gavebrev af 29de Juni 1580 havde tildelt Skolen, til 312 Rdl., og ved en Skrivelse af

1ste Maj 1638 bestemte han, at Halvdelen af disse Penge skulde ydes den 30te April, Halvdelen den 29de September. Disse Skrivelser findes ikke i Skolens Arkiv, men deres Indhold og Tiden for deres Udfærdigelse kan man erfare af et Brev, som findes i Arkivet, i hvilket Frederik den Tredie den 20de Maj 1664 stadfæster sine Forgængeres Gave. Brevet lyder saaledes:

Wii Friderich Dend Tredie meth Guds Naade Danmarkis Norgis Wendis oeh Gottis Koning Hertug udj Slesvig, Holsten Stormarn och Dytmersken Greffue udj Oldenborg og Delmenhorst; Giøre Alle Witterligt Eftersom Voris Kiere h. forfader Sahl. och hoylofflig Jhuekommelze Koning Friderich dend anden sub dato dend 22 Juny 1580. Naadigst haffuer Perpetucret een Aarlig deputat aff halftrediehundrede Daler, at gifuis af Vort Slott Coldinghuus till Tolf Skoll Personners Underholding udj Vor Kiøbsted Colding, der Jblandt berrignet Skoll-Mesteren och thou hører. Och Voris Kiere h. Fader Sahl. och hoylofflig Jhuekommelsze derpaa sub dato dend 2 Martj 1635. Naadigst Forordnit een huer aff for: Skoll-Personner Som til foren hafde ichun thiuge dr. herefther at Skulle Nyde Sex och thiuge Rdl.: Saa och sub dato dend 4 Maj 1638 Naadigst Determineret dend halffue part deraff at Erleggis till den 30. Aprilis och dend anden halffue part till dend 29. Septembr: udj Reede penge, Med Videre forskr: Konge Breffuer Jndholder och formelder; — Da efterdj nu udj denne Voris Aarfue Regerings tilstand hoesz os om Voris Naadigste Confirmation derpaa Underdanigst Anholdesz, thi beuilger och forunder Wii hermed Naadigst, at ofuuenbemelte 12 Skolle Personner herefter Som til forn forsk^{ne} deputat aff bemelte Vort Slott Coldinghuus Skall Nyde och gifuis till deris Underholding, och dermed i alle maader at forholdis, Saa som ofuuenbemelte denem derpaa Naadigst gifne Fundatz och Breffuer Videre Jndholder och tilsiger; Forbydendis Alle och en huer herimod

eftersom forskrefuit staar at hindre eller udj nogen maader forfang at giøre under Vor Hyldest och Naade. Giffuit paa Voris Konngl. Residentz udj Kiøbenhavn dand 20 Maj: 1664.

Under wort Zignet

Friderich

M. Friis

Paa Originalen, skrevet paa Papir og forsynet med det kongelige Segl er skrevet med Alb. Thurs Haand: „Frid. III Confirmation paa Kostpengene for Colding Skole extendede til 312 Rxdlr: dat: 20. Maj 1664“. Endvidere findes følgende Paaskrift: „Denne original paa 12 Schole personers Kost i Colding her at vere producerit och læst j Ribe d. 13. Martii 1666 oc med vidimerdte copi Som offuerschichisz, confererit, vidner Ped. J. Kragelund“ (Biskop i Ribe 1650—81).

Skønt Christian den Femte baade som Kronprins og som Konge hyppigt gæstede Kolding, lader det ikke til, at han har betænkt Kolding Skole med nogen Understøttelse af Betydning. Den eneste Haandsrækning, han har ydet Skolen, er, at han ved et Gavebrev af 28de Juli 1681 har fastslaaet Skolens Ret til Halvdelen af de Tavlepenge, som indsamledes i Slotskirken, naar Kongehuset residerede paa Koldinghus, de saakaldte Slotstavlepenge.

Under Frederik den Fjerde, der jo under Pesten 1711 opholdt sig paa Koldinghus, blev derimod 44 Rdl. af Kolding Bys Konsumptionspenge tillagt Hospitalet og Skolen saaledes, at Konsumptionsforpagteren skulde betale 24 Rdl. til Skolen og 20 Rdl. Hospitalet hvert Aar. Kongens Søster Prinsesse Sofie Hedevig skænkede i 1712 Skolen nyt Inventar, saaledes som det fremgaar af Albert Thurs Beretning:

. . . thi fra fremmed Haand har dend ingen Reparation og Hielp bekommen; undtagen af Hendes Kongelige Høyhed, Prinsesse Sophia Hedevig for en snees Aar siden. Thi, som Skolen

inden til saae da ligere ud til et af Fienden ødelagt og forstyrred Huus, end en Kongelig Skole, efterdi Cathedrae, Borde og Benke, i Skolen enten saanedes aldeles, eller var formultrede, opraadne og i en elendig Tilstand; bevægedes Høystbemeldte Princesse, Sophia Hedevig, i Naade til at udgive en Sum Penge til Skolen, Aar 1712, da hendes Høyhed med det øvrige Høye Kongelige Herskab efter Pesten forlod Coldinghuus Slot. For disse Penge blev bekostet dend meget nætte og ziirlige Cathedra i dend øverste Lectie, (som endnu haves) der er overmaade smuk, og med sinderige, ved en kunstig Maler Pensel, afbildede, Emblemata bepryded. Der bleve og for disse i alle Lectierne opsatte ny Cathedrae, Borde og Benke. Hvilket aldsammen, da det et par Aar derefter, strax efter min Sal. Faders, Biskop Thuras Ankomst til Stiftet, var fuldfærdiged blev over samme dend øverste Lecties Cathedra, til allerhoystbemeldte Princesses uforglemmelige Æmindelse, sat efterfølgende Inscription paa en Tavle med forgyldte Bogstaver:

Episcopo S. Venerabi

& Nobiliss:

Dno Laurentio Thura

Praeposito Bruscho:

Ceariss:

Mag. Laurentio hebe

Summa æternumq:

Memorabili munificentia

Sereniss. ac Clementiss. Dan: Norv.

Vand: Goth: & c. Principis ac verae

Palladis

Sophiae Hedevigae

Novis Mensulis, Cathedris ac Subselliis ita illustrata splendet

Regia Schola Coldingensis

Anno MDCCCXII

Da den højærværdige og

velfornemme Mand

Hr. Laurits Thura

var Biskop

og den højtherømte

Magister Laurits Lehe

var Provst i Brusk Herred

blev, takket være den store og til evig Tid
 mindeværdige Gavnildhed,
 som udvistes af
 den rene og milde Fyrstinde til Danmark og Norge
 de Venders og Gothers, den sande Pallas
 Sofie Hedevig,
 den kongelige Skole i Kolding prydet med nye
 Borde, Kathedre og Bænke.

Det ene af disse Kathedre beskrives af Fyhn, der
 formodentlig kender det fra sin Skoletid, saaledes:

„I Rektorens Læsestue stod det grøntmalede Kathe-
 der, og paa dette var forskellige Emblemer anbragte
 i tre særskilte Rum. I det midterste sidder en Lærer
 med sine Disciple under en tændt Lysekroner, og Bil-
 ledets Betydning erfares af disse Ord: His sufficit
 omnibus una ☉: for alle disse er eet (Lys) nok. I
 Rummet til højre opluer en Puster et antændt Hjerte,
 som ligger paa en opslagen Bog, hvori staar skrevet:
 Animi nutrices libri ☉: Bøgerne er Aandens Foster-
 mødre, og ovenfor Maleriet: Crescant, des Jova! fa-
 rillæ! ☉: Lad Gnisterne forøges, du forunde det, Jova
 (Athene): I Rummet til venstre ses en Verdenskugle
 og en til en Pille bunden vælig Hest, som trues med
 en Svøbe; øverst paa Stykket: En vindex, ergo cavetel
 ☉: Se der er Hævneren, derfor tager eder i Agt! Over
 Kathedret hvælver sig en Himmel, hvorpaa Minerva
 og Muserne er afmalede og derhos en Inscription“
 (den ovennævnte).

Ogsaa Dronning Louise betænkte Skolen med milde
 Gaver, som i Form af Penge kom Hørerne og Dis-
 ciple til Gode, ved sin Afrejse.

I sin Skolebog giver Albert Thura Oplysninger om
 Skolens Indtægter og Udgifter paa hans Tid, og hans

Efterfølger fortsætter, saa vi fra den Tid ved nøje Besked om Skolens økonomiske Forfatning og Indtægternes Fordeling. Hovedsagelig efter Rektor Theisens Fremstilling af dette Punkt i Skoleprogrammet for 1882 meddeles her Regnskabet fra 1ste Maj 1729 til 1ste Maj 1730.

A. Indtægter, der tilfaldt Disciplene eller fordeltes mellem dem og Lærerne.

1) „De fattige Disciplers Bøsepenge“	8 Rdl.	3 Mk.	13 Sk.
2) „De kongelige Kost-Penge .	312	-	„ - „ -
3) „Liig-Penge,“ Discipl. Andel	5	- 4 -	7 -
4) Degne-Pensioner til Disciplerne“ :			
Fra Degnen i Verst og Bække	„ Rdl.	4 Mk.	„ Sk.
Fra Degnen i Alminde	1	- 4 -	„ -
Fra Degnen i Seest	1	- 4 -	„ -
Fra Degnen i Harte og Bramdrup	1	- „ -	„ -
Fra Degnen i Skanderup .	1	- 2 -	„ -
Fra Degnen i Herslev og Viuf	1	- „ -	„ -
	7 Rdl.	2 Mk.	„ Sk.
5) Konsumptionspenge	24	- „ -	„ -
6) „Discantspenge“, Discip- nes Andel	12	- „ -	5 -
7) „Onsdags Tavle-Penge“ . . .	22	- „ -	7 ¹ / ₂ -
	392 Rdl.	„ Mk.	7 ¹ / ₂ Sk.

Om disse enkelte Poster kan yderligere meddeles:

- 1) De fattigste af Primanerne, Disciplene i nederste Klasse, gik om Søndagen efter Højmesse og Dagen før Festdagene ved Middagstid omkring i Byen med to Bøsser, syngende for Folks Døre: „Panem propter Deum! ☩; Brød for Guds Skyld“ og der-

paa til Tak for det, de fik: „Deo gratias! 5: Gud være takket“. Disse Sangere kaldtes Davidici eller Davidsdegne; de skulde i Reglen være 12 i Tallet, i det mindste aldrig under 8. Der var foreskrevet dem i deres Instruks, at de ikke maatte falde de adelige til Besvær i deres Huse efter Kl. 5, men hos andet Godtfolk kunde de melde sig indtil Kl. 6 om Aftenen eller i det højeste til Kl. 7, dersom det kunde være til Baade for Skolen. De Bøsser, der benyttedes ved denne Lejlighed, opbevares endnu paa Musæet paa Koldinghus. Bøsepengene uddeltes til 7 fattige Disciple i lige store Portioner.

2) De kongelige Kostpenge fordelte saaledes:

Rektor.....	51 Rdl. 4 Mk. „ Sk.
De tre Hørere til Deling.....	103 - „ - „ -
Kantoren og Instrumentristen.	19 - 4 - „ -
Fire Disciple af øverste Lektie	78 - 4 - „ -
Ni — - tredje —	59 - „ - „ -
	<hr/>
	312 Rdl. „ Mk. „ Sk.

- 3) Et Udslag af den nøje Forbindelse, der som flere Gange omtalt bestod mellem Skolen og Kirken, var ogsaa Hørernes og Disciplenes Forpligtelse til at bistaa ved de forskellige kirkelige Handlinger. For sin Medvirken ved disse, havde Skolen følgende Takst:

LIGPENGE

- For et Lig, som begravnes i Kirken, naar hele Skole begæres, 4 Rdl.
- For et Lig, som begravnes paa Kirkegaarden, og som der holdes Ligprædiken over i Kirken, naar alle 4 Klokker gaa, gives, naar den hele Skole begæres, 2 Rdl. á 9 Mk.
- Naar 2 Klokker bruges, og Ligprædiken holdes

paa Kirkegaarden, betales for halv Skole: 1 Rdl. à $4\frac{1}{2}$ Mk.

- d) Naar 1 Klokke gaar og kun en Lektie af Disciplene bruges: 3 Mk. à 2 Mk. 13 Sk. Men naar der holdes Parentation (Ligtale) eller fornemme Folks Lig i Kirken blive nedsatte, betales mere, eftersom Folks Gaymildhed er.

MUSIK OG SANG VED BRYLLUPPER

- a) Naar Brylluppet efter kongelig Tilladelse sker i Huset for Musik ved Copulationen (Vielsen) og over Bordet, 4 Rdl., enten vedkommende slig Opvartning vil have eller ikke.
- b) For Musik i Kirken for de bedste Borgerfolk og de Haandværksfolk, som lige med dennem agtes, 2 Rd.
- c) Naar aleneste et Stykke eller to forlanges i Kirken musiceret ved Copulationen, 2 Slettedaler (en Slettedaler = 4 Mark, medens en Rigsdaler = 6 Mark).
- d) Naar ingen Musik begæres, men der alene skal synges danske Salmer, 1 Rdl., men er Brudefolkene ganske fattige, da 1 Slettedaler.

MUSIK VED BARNEDAAB

De fornemste, naar Musik forlanges, give pro liberalitate 4, 3, 2 Rdl., hvorefter man og lempet den Musik, som dertil bruges, til en Forskel mellem dem, som give mere eller mindre. Herfra gives Musik ogsaa, naar Barselkonen holder sin Kirkegang. Ellers give nuomstunder Borgerfolk ordinairement intet til Skolen ved deres Børns Daab, endskønt den forrettes paa Søgnedage, naar ingen Prædiken holdes og Disciplene alligevel med Sang maa gøre Opvartning.

Akcidenserne ved Bryllupper og Barnedaab til-

faldt Rektor og Hørerne saaledes, at den første fik den ene Halvpart, de sidste den anden Halvpart til Deling, medens Disciplene fik en Del af Ligpengene. Disse Penge anvendtes til Boghjælp til de fattigste. (En Bog Papir kostede ca. 1730 fra 8 til 14 Sk., et „gammelt“ Eksempplar af Æsops Fabler kunde faas for 8 Sk. og en „noget brugt“ latinsk Grammatik for 12 Sk.).

- 4) Disciplene i de øverste Lektier havde forðum gjort Tjeneste som Løbedegne og omvandrende Skoleholdere i de nærmeste Landsogne, men Kristian den Femte afskaffede denne Tjeneste, der spildte flere Dage om Ugen og ofte længere Tid og ansatte faste Degne (Sædedegne) i Stedet for; disse maatte imidlertid afgive $\frac{1}{5}$ af deres Indtægt til Skolen, og dette Beløb anvendtes dels til Forbedring af Hørerlønnen dels til Stipendier til Disciplene. Fordelingen af disse Degnepensioner foretoges for Disciplenes Vedkommende saaledes, at Beløbene tilfaldt Elever, der var hjemmehørende i de vedkommende Sogne. Paa Rektor Thuras Tid var det Skik, at Degnene indbetalte Beløbene til Mortensdag eller i det seneste ved Juletid; denne Udsættelse motiveres med, at de saa kunde tage af deres Juleoffer.
- 5) Om Konsumtionspengene er der talt ovenfor. Ligesom Skolen skulde dele den med Hospitalet, skulde disse to Institutioner ogsaa være fælles om en anden, mindre regelmæssig Indtægt. Naar Kongehuset opholdt sig paa Slottet, holdtes der Gudstjeneste enten i Slotskirken eller i et af Gemakkerne, og Disciplene besørgede da Sangen. De ved denne Lejlighed flydende „Slotstavlepenge“ kom Disciplene og Hospitalet tilgode.

Da Hoffet i Anledning af Pesten i København i 1711 opholdt sig temmelig længe i Kolding (6. Nov. 1711—6. Febr. 1712), blev det en ret betydelig Sum (208 Rdl. 3 Mk. 1 Sk.), som Skolen og Hospitalet skulde dele, og man mente da i København, at denne Bys fattige blev forurettede. Derfor blev det nu forandret saaledes, at for Fremtiden Københavns Fattigvæsen fik Halvdelen, medens Kolding Skole og Kolding Hospital hver fik en Fjerdedel. Saaledes ser vi af Thuras Regnskab, at der den XIe Søndag efter Trefoldighed 1725, da Kong Frederik den Fjerde, Dronning Anna Sofie og Prinsesse Charlotte Amalie var i Kolding, indkom 11 Rdl. og 3 Skilling, af dem fik Confessionarius Søren Lintrup 5 Rdl. 8 Mk. og $1\frac{1}{2}$ Sk. til Københavns Fattigvæsen, Hospitalet i Kolding 2 Rdl. 4 Mk. $8\frac{1}{2}$ Sk. og Skolen Resten. Denne Rest deltes saa mellem Rektor, de tre Hørere og de 6 Disciple, der havde sunget, saaledes, at Rektor fik 1 Rdl. 2 Mk. 4 Sk., de 3 Hørere til tilsammen 3 Mk. 2 Sk. og Disciplene Resten.

Derimod lykkedes det ikke Rektor Thura at skaffe Skolen noget Vederlag for den Sangopvartning, som den maatte yde hver Mandag, naar derfor Garnisonen holdtes Gudstjeneste paa Tysk, og ved de militære Personers Brudevielser, Barnedaab o. s. v. (Brev til Oberstlieutenant Jorth af 28nde December 1725).

- 6) Diskantpenge kaldtes de Penge, som Disciplene Mortens-, Jule-, Nytaars- og Helligtrekongersaften samlede ved med Musik og Sang at drage rundt i Byen fra Dør til Dør. Diskantpengene deltes saaledes, at Rektor fik Halvdelen, Hørerne en Fjerdedel. Disse Penge uddeltes til alle Disciplene, og

det er derfor, vi gennem de aarlige Regnskaber kan faa en fuldstændig Discipelfortegnelse. Som ovenfor nævnt var Discipeltallet 1729 26.

Det havde været Skik fra ældre Tid, at der ved

Caspar Markdanner.

Gudstjenesten om Onsdagen blev baaret en Tavle om, og at de Penge, der blev lagt i den, blev henlagt til Rejsepenge for en fattig Discipel af Skolen, naar han skulde rejse til København. Det skal være Caspar Markdanner, der skaffede Skolen denne Indtægt. Pengene blev en Tid lang opbevarede

i et Skrin i Sakristiet, men i 1694 skete der en Forandring i saa Henseende. Det viste sig nemlig at alle Pengene for Aaret 1693 var stjaalet paa 9 Skilling nær, og fra nu af opbevarede Rektor Midlerne, indtil „en Depositurus, som var nødtørfdig (ø:trængende) og sligt behøvede, naar han skulde rejse til Akademiet, dennem skulde oppebære“ (Thura). Under Rektor Lunde opstod der for øvrigt Strid om disse Penge, idet Kirkeværgen Hans Hansen i en Skrivelse af 22. Decbr. 1704 gjorde Fordring paa, at Kirken skulde have Tavlepengene; den havde mange Udgifter og trængte haardt til dem, og den kunde saa paatage sig at forsyne de fattige Dimittender med Rejsepenge. I Betragtning af Dimittendernes ringe Antal, har Kirkeværgen vel ment, at Kirken kunde staa sig godt ved denne Ordning. Rektor Lunde forespurgte imidlertid hos sin Formand, Anker Sørensen Kolding, og denne gav i et Brev, dateret: Bork, d. 24. Januar 1705, Oplysninger om, hvordan det forholdt sig med Onsdagstavlepengene, som Skolen denne Gang beholdt ubeskaaret. Da det imidlertid var blevet Skik, at Byens Honoratiores gik til Alters om Onsdagen i Steden for om Søndagen, og Søndagstavlepengene, som var en vigtig Indtægt for Kirken, derved blev færre, fremkom Kirkeværgen Rasmus Nielsen Bæk med et Forslag om, at der skulde ombæres to Tavler om Onsdagen, hvis Indhold skulde deles lige mellem Kirken og Skolen. Dette Forslag blev gennemført ved en Skrivelse fra Stiftamtmand Calnein og Biskop Thura. I Aaret $^{30}/_4$ 1725— $^{30}/_4$ 1726 udgjorde Skolens Halvdel af Onsdagstavlepengene 11 Rdl. 1 Mk. $15\frac{1}{2}$ Sk.

B. De for Rektor og Hørerne særlige Indtægter.

Rektor havde følgende Indtægter:

- 1) Korn- og Kvægtiende af Herslev Sogn (i Følge Christian den Tredies Fundats af 1552 — se Side 6) omtrent 112 Rdl. om Aaret.
- 2) 4 Rdl. om Aaret af Kolding Kirke. Et Gavebrev af 1562 udstedt af Magistraten i Kolding indeholder Bestemmelser derom.
- 3) Af de Præste- og Chorpenge, som en Discipel paa Sognepræstens og Rektors Vegne indkrævede til Paaske og Mikkelsdag, fik Rektoren en Trediedel, $\text{c}.$: ca. 6 Rdl. om Aaret.
- 4) Halvdelen af Akcidenser ved Brylluper, Barnedaab og Kirkegangskoner samt ved Ligbegængelser, naar det, der gaves, var over 2 Rdl.; for de Lig, for hvilke der betaltes mindre, fik Rektor kun $\frac{1}{3}$. Denne Indtægt kan jo ikke angives med fuldstændig Nøjagtighed, men var vist gennemsnitlig 20 Rdl.
- 5) Andel i de ovenfor nævnte Fællesindtægter (Halvdelen af Diskantpengene, Halvdelen af den Skolen tilkommende Halvdel af Slotstavlepengene, 4 Rdl. 4 Mk. af Consumptionspengene og 51 Rdl. 4 Mk. af de kongelige Kostpenge).
- 6) Fri Bolig med Kælder, Stald, Gaardsrum, Have og 2 Acre paa Byens Marker samt Halvdelen af den ved Skolebygningen beliggende Have.

Om Rektors Embedsbolig oplyser Eliassen i Koldingbogen følgende: I Nærheden af Kirken laa en Gaard, som fra Reformationen tilhørte St. Annas Alter. I Christian den Tredies Tid beboedes den af Jens Fur, hvis Svigersøn Hans Køpke „for rede Penges Betaling oplod“ Gaarden til Kirken 1598. Samme Aar blev den ombygget og blev benyttet til Rektorresidens. Som saadan brugtes den, indtil den nuværende Skolebygning blev bygget; den laa der, hvor nu Hotel Kolding ligger.

Hørernes Indtægter var følgende:

	III. Klasses Hører			II. Klasses Hører			I. Klasses Hører		
	Rdl.	Mk.	Sk.	Rdl.	Mk.	Sk.	Rdl.	Mk.	Sk.
a) Fælles Indtægter for alle Hørerne.									
1) De kongelige Kostpenge	34	2	"	34	2	"	34	2	"
2) Andel af Konsumptionspengene	2	4	10	2	4	10	2	4	10
3) Diskantpenge omtrent	4	"	"	4	"	"	4	"	"
4) Akcidenser omtrent	6	"	"	6	"	"	6	"	"
b) Særlige Indtægter for de enkelte Hørere.									
1) Tavlepenge omtrent	20	"	"	20	"	"			
2) Korntiende af Randbøl Sogn	20	"	"	20	"	"			
3) Af Regimentsskriverstuen	5	"	"						
4) Degnepenge af Erst og Jordrup	4	"	"						
— - - - - Eltang og Vilstrup				6	"	"			
— - - - - Andst og Gjesten							3	"	"
— - - - - Hjarup og Vamdrup							2	"	"
— - - - - Starup og Nebel							1	"	"
5) Af Kolding Kirke (Kasper Markdanners Fundats af ²⁴ / ₁ 1605)							6	"	"
	96	"	10	93	"	10	61	"	10

Desuden havde to af Hørerne fri Bolig paa Skolen, den tredie i Rektorboligen.

SKOLENS BIBLIOTEK

Det er vel rimeligst at antage, at Skolen allerede i den foregaaende Periode har haft en Bogsamling, men først fra Aar 1586 ved vi noget bestemt om en

saadans Eksistens. I dette Aar skænkede nemlig Kong Frederik den Anden Skolen en Samling Bøger paa 253 Bind, hvilket efter den Tids Forhold ikke var noget ringe Bibliotek. Til Sammenligning kan anføres, at man har en Fortegnelse over Ribe Katedralskoles Bibliotek fra 1590 af Rektor Hemmet, og at denne omfatter 46 Bind. En Mand ved Navn Onsild Meyer havde begaaet et Manddrab i Kolding og var derfor flygtet, og efter Loven tilfaldt hans Ejendele Kongen; blandt disse var de nævnte Bøger, som Kongen tildelte Skolen, saaledes som det fremgaar af en Skrivelse fra Hovedsmanden paa Koldinghus Caspar Markdanner. Dette Brev, der er skrevet Dagen efter Nytaarsdag 1586, paalægger Borgmestrene, Sognepræsten, Provsten og Kapellanen at have Tilsyn med Bogsamlingen. Til dem skal ved Rektorskifte den fratrædende Rektor gøre Regnskab for Bøgerne, som altid skal tilhøre Skolen. Der skal affattes en Fortegnelse over Bøgerne i tre Eksemplarer, af hvilke et skal være paa Slottet, et hos Borgmestre og Raad og et hos Skolemesteren. Brevet var forsynet med 6 Segl, idet foruden Lensmanden, Borgmestrene Anders Simonsen og Ancher Mogensen, Sognepræsten Lauritz Thomsen, Provsten Hans Kneus og Kapellanen Mester Severinsen havde sat deres Segl under det. Bogsamlingen bestod af 46 Bind i Folio, 81 i Kvart og 126 i Oktav, de 95 var af theologisk, de 50 af historisk, de 56 af medicinsk og de 52 af filosofisk Indhold. Da Bøgerne jo ikke var samlede med et Skolebiblioteks Tarv for Øje, har Bibliotekets S sammensætning sikkert været ret tilfældig, men vi ved iøvrigt intet om, hvad det var for Bøger, det omfattede. Trods de omhyggelige Regler for Bøgernes Bevarelse gik de næsten fuldstændig til Grunde under de følgende Tidens Trængsler. Skole-

mester Niels Bertelsen, der fungerede fra 1583 til 1593, gav Kvittering for Modtagelse af Bøgerne, og saa hører man for Resten ikke noget om dem før Albert Thuras Tiltrædelse af Rektorembedet 1724. Han forefandt af den stolte Samling kun een Bog, Lexicon Calepini, pudsigt nok den samme, som Falster ved sin Embedstiltrædelse Aaret før forefandt i Ribe af de 46 Bind fra 1590, og denne var endda i en temmelig lemlæstet Tilstand. Da Thura gerne vilde skaffe Skolen et Bibliotek, foreslog han sin Fader Ribebispen, at en af Skolens faste Indtægter, Onsdagstavlepengene, som hidtil var bleven anvendt til Rejseunderstøttelse for fattige Dimittender, skulde anvendes til Indkøb af Bøger, hvilket var saa meget mere rimeligt, som der i Aaret 1724 ingen Dimittender var. Bispen billigede Forslaget, og Thuras Regnskaber viser, hvorledes han køber Bøger i Hamborg, og i 1732 havde man faaet et Bibliotek paa 52 Bind, 1 i Folio, 2 i Kvart, 20 i Oktav og 29 i Duodes. Som en praktisk Mand indrettede Thura straks en Protokol med Fortegnelse over Bøgerne og Reglement for deres Benyttelse. Bøgerne skal opbevares i Rektors Gemme eller i et Skab paa Skolen, de skal først og fremmest være til Nytte for Eleverne i øverste Klasse, de skal behandles med Varsomhed og erstattes, hvis de bortkommer, idet man tilbageholder saa mange af den skyldiges Kostpenge, at en ny Bog kan købes for dem. Bogsamlingen bestod mest af Udgaver til Skolebrug af latinske Forfattere som Plautus, Terents, Cicero, Cæsar, Sallust, Vergil, Horats, Ovid, Phaëdrus, Vellejus og Seneca, enkelte græske Forfattere samt Bøger omhandlende latinsk Sprogvidenskab og latinske Antikviteter, saaledes et Par grammatiske Arbejder af den meget skrivende Rektor i Holbæk, Torkil

Baden, Farfar til den bekendte Sprogmand Jakob Baden, og et endnu smukt bevaret Eksemplar af Alexandri Donati: Roma Vetus et Recens, i hvilket der med Albert Thuras pyntelige Haandskrift staar, at den er købt 1724. Af danske Bøger nævnes kun Søren Mathiesens berømte Regnebog, 7de Edition. Thura lader Kataloget trykke og roser sig af, at Kolding Skole er den første i Landet, der har en trykt Fortegnelse over sin Bogsamling. Han mener, at Folk ved at læse Fortegnelsen og se, hvor faa Bøger Skolen ejer, skal faa Lyst til at betænke den med milde Gaver af Bøger.

SKOLEBYGNINGEN

Som allerede nævnt var Skolen under Svenskekrigene udsat for megen ilde Medfart. Kirken havde afholdt de Udgifter, som Istandsættelsen gjorde nødvendige, men i Tidens Løb blev det en uigennemførlig Opgave at holde den i Stand. Prinsesse Sofie Hedevids Borde og Bænke kunde jo ikke bøde paa, at der var dybe Revner i Muren, og at Bjælker, Sparrer og Lægter var raadne, og et Syn, som blev holdt i 1725 af Fagmænd, gav det Resultat, at Bygningen ikke kunde gøres i Stand mere. Grunden var sumpet, og man kunde derfor befrygte det værste og maatte, som Albert Thura siger „af Frygt for ey at blive ihielslagen midt i Læszningen ved dend mindste kave (o: stille) Vind, der kunde kaste Huuset over ende og need paa Hovederne af os, plat forlade Skolen“. Den sjette Juni 1725 blev Inventaret flyttet hen i Kirken, og „enhver af Docentibus maatte læse for deres Disciple privatim, nemlig Rektor i sin Residens og Collegae i Byen, hvor de logerede“. At det var paa høje Tid, man brød op, viser en Udtalelse af Thura i et Brev fra

Lejrskov om, at en af de paa Skolen boende Hørere engang under en stærk Storm i største Hast maatte forlade Skolen om Natten og søge Tilflugt hos en Ven i Nærheden. Fra 1725 til 1728 stod Skolen saa hen, ubenyttet og forfalden, men man havde ingen Penge at bygge den op for igen, og derfor blev den ikke jævnet med Jorden. Først 1728 bliver paa Foranstaltning af Biskop Laurids Thura og Sognepræsten i Kolding Magister Laurids Leeh og Borgmester Jens Riis den gamle Skole nedbrudt og en ny bygget. Da man ingen Penge havde at bygge for, byggede man paa Kredit, og da Bygningen var færdig, var der intet at betale Haandværkerne med. Den 18 Juli affattede da Biskoppen en versificeret Ansøgning til Dronning Anna Sofie i Skolens Navn, hvor denne (Skolen) først fortæller sin Historie, berømmer Dronning Dorotheas Fortjenester, omtaler Trængslerne, der har gjort den til „et ynkeligt Spektakel“, og nu da den har rejst sig som en anden Phoenix, men frygter de Fordringer, som Haandværkerne snart vil fremkomme med, beder den fromme Landsens Moder om Hjælp.

Stoorm. Allern. Arve-Dronning.

*Jeg stood paa denne Sted tilforn med Pryd og Ære;
Min Herkomst toorde Jeg beKienit for hver Mand være:
Dend gyldne Over-skrift, Jeg over Døren bar,
Paa Danske oversat, i meening dende var:*

*En kongelig Gemahl, de Armes Trøst og Skygge,
Lood denne skjønne Huus paa sin Bekostning bygge;
Thi staar i Evig floor Dorthæe Store Navn,
Som med saa rund en Haand har fremmed Skolens gavn.*

Da Hundred aar løb hen, saa blev jeg til en Stakkel,
 Og stod ved Kirken, som et ynkeligt Spektakkel;
 Det blev jeg skamfuld ved; thi dukte jeg mig need,
 Og ved et langsomt fald en Hver af sygne glead.

Nu staaer jeg atter rejst (des Gud ske tak!) paa foode;
 En anden Phoenix af den førstes aske groode.
 Dog blev jeg af mig selv ej sund og Karsk og stærk;
 Men forskud og credit har gjort det heele verk.

Jeg staaer da Just som dend der giennem Stadens gader,
 I prægtig Klædning gaar, staaer fra sig stærktog sprader**.
 Da ofte Tøjet selv, med Underfoor og aldt
 I Krammen*** staaer endnu, hver Skilling, Ubelaldt.

Jeg forudser, og veed, det Kand ej vare længe,
 Før Muur- og Tømmermand mig Ængste vil for Penge
 Og Regning Kommer ind paa Bjelker, Kalk og Steen,
 Hvor skal jeg redde mig fra dend Betryk og Meen.

Men vil vor fromme og Kjært-elskte Landsens Moder
 Af Medynk see til mig og Kirkens unge Poder,
 Og naadig Kny et Oord kun hos Monarken, da
 Ufejlbare hielpes Jeg, i hvor det kommer fra.

Hvorom udi dend nu af ny opbyggede Kolding Skoles
 Navn, i dybeste Underdanighed inderligen og hjerteligen
 anholder

Min allernaadigste Dronnings
 Allerunderdanigste Tjener og Uafsladelige
 Forbeder Hos Gud.

Ribe, d. 18. Juli 1728.

L. Th.

* derfor ** jvf. Spradebasse. *** Kramboden.

Om denne ejendommelige Ansøgning virkelig er bleven indgivet, vides ikke, den hjælp i hvert Fald ikke. Den frygtelige Ildebrand i København samme Aar har formodentlig lagt Beslag paa den kongelige Gavnildhed, saa at der intet blev tilovers til de Kolding Haandværkere, og man maatte gribe til andre Udveje. Kirken skaffede saa et Laan paa 500 Rdl. i Ribe Stifts Enkekasse, enkelte Velhavere hjalp til, saaledes gav Stamhusbesidder Christian Benzon til Skjærsø 50 Rdl. og Provst Leehs Søstersøn Christen Edelberg 103 Rdl. 3 Mk., og de 650 Rdl. 3 Mk., som Opførelsen havde kostet, blev saaledes tilvejebragt.

Den 26nde Marts 1732 blev den nye Skolebygning indviet. Biskop Thura var død den 1ste April 1731, saa det blev hans Eftermand Mathias Anchersen, Søn af Kolding Skoles tidligere Rektor Ancher Anchersen, der foretog Indvielsen. Et Haandskrift i Ny kgl. Samlinger 1250 4° uden Forfatternavn indeholder bl. a.: Inauguratio scholae Coldingensis habita An. MDCCXXXII d. 26. Marts, aabenbart Indvielsestalen, som omhandler Skolernes Nødvendighed i Landet i Almindelighed og særlig de mindre Skolers Nytte. Rektor Ørsted talte dernæst om Skolens Velgørere, ogsaa paa Latin, og endelig tog Albert Thura Ordet paa danske Vers:

*I vakre, Brave Folk! som ere her tilstede
Og alle tage Deel i Colding Skoles Glæde;
Tillader ogsaa mig, endskiønt en Landsby-Præst,
At tale et Par Ord paa Skolens Jubel-Fæst.*

Han omtaler Skolens kongelige Velgørere, Christian den Tredie og Dronning Dorothea:

*... Thi staar DORTHEÆ Navn i ævigt Ære-Minde,
saa længe der er Vand i Colding Aa at finde,*

*Ja (om ey denne Tiid til Hendes Roos forslaar,
Jeg lægger dette til) saa længe Verden staar.*

Han nævner ogsaa de følgende Kongers Fortjenester af Skolen:

*Her gjemmes kraftige og skønne Konge-Breve,
Til Frygd og Frugt for dem, skal ved, Skolen leve.*

Men særlig dvæler han ved Skolens Elendighed i den nærmest foregaaende Tid, som han jo kendte af Selvsyn. Han bruger det samme Billede for sit Forhold til Skolen, som hans Lærer Rektor Falster i Ribe havde brugt, da han skrev sit „Brude-Vers til mit eget Brøllup, holdet med Riber Dom-Schole ved min Indtrædelse til Rectoratet:“

*Jeg før var Skolens Mand, og Skolen var min Kone,
Men ingen veed, hvor tidt jeg holdte Klage-Tone;
Thi det var ynkt at se, hvor doldig (ussel) hun saa ud,
Hun havde ej til Prunk dend mindste Hæders Klud.*

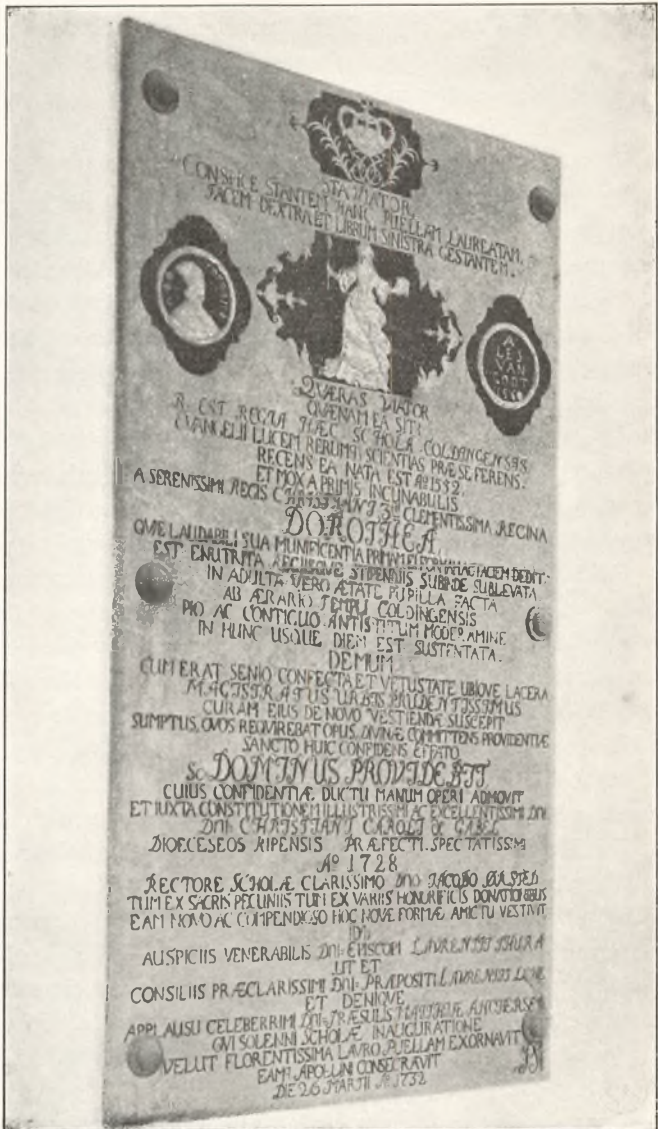
Han omtaler saa den nye Skolebygningens Tilblivelses-historie, berømmer Skolens sidste Velgørere, Christian Benzon, Christen Edelberg og kgl. Tolder Andreas Rachlow, der prydede den nye Bygning med 4 forgyldte Kugler, og Provst Leeh og Borgmester Riis. Han beklager, at hans Fader ikke oplevede denne Dag, og anbefaler Skolen til Biskop Anchersens og Stiftamtmand Gabels Bevaagenhed.

Det var ogsaa Thura, der forfattede den Lykønskingsarie, som man sluttede Indvielsesfesten med at synge. I den hedder det bl. a.:

*Du nyligen bygde og deylige Skole
Vi ønske dig tusindfold Lykke og Got!*

*Ak! Gid Du, med Cathedra, Benke og Stole,
Maa blive velsigned fra Himmelens Slot!
GUD give, Du maa staa,
Til Colding med Verden selv skal forgaa!*

Den nye Skolebygning var efter moderne Begreber af meget beskedne Dimensioner. En lille grundmuret Bygning var det, paa 10 Fag Vinduer, 23 Alen lang og 15 Alen bred, kun een Etage med dobbelt Kvist paa Midten. Men i Sammenligning med den faldefærdige Skole, den afløste, var den selvfølgelig en Pragtbygning, og Albert Thura siger, „at denne Ny Skole i Colding i ald Sandhed er en af de smukkeste og nætteste Skoler i det heele Danske Kongerige“, hvad den visi ogsaa har været. Over Indgangsdøren fandtes den her afbildede Mindetavle, som da Skolebygningen af 1732 i 1845 afløstes af den nuværende, blev anbragt i Gymnastiksalen i den nye Skolebygning. Da Gymnastiksalen i 1886 blev ombygget, blev Tavlen restaureret og indmuret i Facaden lige overfor Kirken, men da den ikke kunde taale at være udsat for Vejr og Vind, er den i 1907 flyttet til sin nuværende Plads i Skolens Forhal. Den smukt slebne Tavle er af lys Granit og indeholder foruden den nedenfor gengivne Indskrift øverst paa Midten Kristian den Sjettes Navnetræk og under dette i Relief en i et folderigt Klædebon indhyllet Kvindeskikkelse, der i den højre Haand holder en Fakkell, i den venstre en Bog. Ved Siderne er anbragt to Medailloner, der ligesom Kvindefiguren er indbefattede af et sort Felt og forgyldte; af disse to Medailloner bærer den til venstre et Billede af Dronning Dorothea, den til højre hendes Valgsprog: Ales van Godt (o: Alles von Gott). Medens den øverste Kvindefigur bærer den Tids Dragt, er Billedet af

Dronning Dorothea og Medaillonen med Valgsproget
Kopier af en Guldmedaille i det kongelige Mønt- og
Medaillekabinet fra 1560. Indskriften lyder saaledes :

*Sta viator
conspice stantem hanc puellam laureatam
facem dextra el librum sinistra gestantem.*

*Quæras viator,
Quaenam ea sit?*

*R. Est regis haec schola Coldingensis,
Evangelii lucem rerumque scientias prae se ferens.
Recens ea nata est Anno 1552
et mox a primis incunabilis
a serenissimi regis Christiani 3tii clementissima regina
Dorothea,*

*quae laudabili sui munificentia primam ei formam ac
faciem dedit*

*Est enutrita regis stipendiis subinde sublevata
In adulta vero ætate pupilla facta
ab ærario templi Coldingensis
pio ac continuo antistium moderamine
in hunc usque est sustentata.*

Demum

*cum erat senio confecta el vetustate ubique lacera
magistratus urbis prudentissimus
curam ejus de novo vestiendae suscepit.*

*Sumlus quos requirebat opus, divinae committens providentiae
Sancto huic confidens effato*

Lc. Dominus providebit

*Cujus confidentiae ductu manum operi admovit
el juxta constitutionem illustrissimi ac excellentissimi
Dni Christiani Caroli de Gabel*

*dioceseos Ripensis præfecti spectatissimi
Anno 1728*

*rectore scholae clarissimo Dno Jacobo Ørsted
tum ex sacris pecuniis tum ex variis honorificis donationibus
cum novo ac compendioso hoc novae formae amictu vestivil,
auspiciis venerabilis Dni Episcopi Laurentii Thura
Consilii præclarissimi Dni præpositi Laurentii Lehe
et denique*

*applausu celeberrimi Dni præsulis Matthiae Anchersen
qui solenni scholae inauguratione
velut florentissima lauro puellam exornavit
eamque Apollini consecravil
Die 26 Martii Anno 1732* P. Sl.

I Kolding Latin- og Realskoles Program for 1888 har en af Skolens daværende Lærere, cand. philol. H. G. Wivel oversat Indskriften saaledes:

Stat stille, Vandringsmand, og se hin lavrbekranset Jomfru, som her staar afskildret, bærende udi højre Haand en Fakkell, i den venstre en Bog.

Du spørger, Vandringsmand, hvo denne monne være. Svar: Det er denne Kolding Skole, bærende foran sig Evangelii Lys og Verdens Kundskab.

Ny fød i Aaret 1552, blev hun straks fra Vuggen af durchlautige Kong Christian 3's allernaadigste Dronning
Dorothea.

Opnæret, som med priselig Gavnildhed gav den sin første Gestalt og Aasyn, — blev jævnlig ved kongeligt Tilskud støttet og udi voksen Alder som Myndling af Kolding Kirkes Kasse ved nært og kærligt Tilsyn af sammes Forstandere indtil denne Dag holden paa Fode.

Omsider, der den var af Ælde medtagen og af Alders Svaghed overalt forfalden, har denne Bys velvise Øvrighed paataget sig dens Klædning af ny at bekoste, hvad til dette Værk maatte udkræves, læggende det i det guddommelige Forsyn Haand udi Troen til dette Ord:

Herren vil se dertil,
under hvilken Fortrøstnings Førelse den lagde Haand paa Værket og efter Anordning fra den højædle og glørværdige

Herre Christian Carl de Gabel,
højanselig Stiftamtmand over Ribe Stift, Aar 1728,
mens den berømmelige Hr. Jacob Ørsted var Skolens
Rektor, dels af Kirkens Midler, dels af adskillige hæder-
fulde Gaver, iført det en ny Gestalts ringe Hylster —
og dette under Overledelse af den højjærværdige Herre,
Biskop Laurids Thura, saavel som og efter højjærvær-
dige Hr. Provst Laurids Lehe's Raad, endelig og med
Samtykke af berømmelig Hr. Biskop Matthias Ancher-
sen, som ved Skolens højtidelige Indvielse har smyk-
ket denne Jomfru med en blomstrende Lavrbærkrans
og hende til Apollo indviet 26. Marts 1732.

SKOLENS REKTORER 1600—1732.

7.) Magister *Poul Poulsen Kolding* afløste i 1600
den 1ste April *Jens Knudsen Buch* som Rektor. Fra
1608 til 1612 var han Kapellan i Kolding, hvorefter
han i 23 Aar fra 1612 til 1635 var Sognepræst samme-
steds og Provst. Han ligger begravet i Kolding Kirkes
Kor og roses som en from, retskaffien og lærd Mand.
En Søn af ham, der havde samme Navn som Faderen,
blev den 16de Juni 1641 Hører ved Kolding lærde
Skole.

8.) I sit førnævnte Manuskript bemærker Biskop
Peter Hegelund i Ribe: „1608 M. Povel Povelsen udi
12 Præsters, Borgemesters og Raads Nærværelse opsagde
Kolding Skole, og min Søn M. *Jørgen* blev igen in-
troduceret“. Efter dette var altsaa *Jørgen Hegelund*
Kolding Skoles ottende Rektor.

Jørgen Pedersen Hegelund var født i Ribe den 15de
Oktober 1583 og var næstældste Søn af Biskoppen i
dennes 2det Ægteskab med *Margrethe Pedersdatter*,
Datter af Sognepræsten i Tønder, Provst *Jørgen Pe-
dersen*. 6¹/₂ Aar gammel kom han i Skole og 19¹/₂

Aar gammel blev han i Foraaret 1603 sendt til Lybæk for at fuldende sin Skolegang der. Han blev dog kun $\frac{1}{2}$ Aar i denne By, idet Faderen næste Foraar sendte ham til København, hvorfra han atter efter $1\frac{1}{4}$ Aars Ophold drog til Wittenberg; i Efteraaret 1607 kom han hjem som Magister. I Januar 1608 ansatte Faderen ham som Rektor i Kolding, og 2 Aar efter forflyttedes han i samme Egenskab til Ribe, hvor han tiltraadte Rektoratet den 19de Februar. 21nde Oktober samme Aar (1610) ægtede han Borgmester Kjeld Jørgensens Datter Marine. Om hans Virksomhed som Rektor vides kun lidt. Han nævnes som Forfatter til: „Tvende Sange om Jyllands og flere Landes bedrøvelige Tilstand“. Den 23de Marts 1614 blev Sognepræsten i Møgeltønder, Hr. Laurids Thomsen, brændt og hans Hustru og Datter halshuggede for Utugt, Blodskam og Drukkenskab, og Jørgen Hegelund blev saa Sognepræst der og virkede som saadan til sin Død 1653. Hans Enke døde 1658.

9.) Hegelunds Efterfølger som Rektor i Kolding var Magister *Jens Sørensen Hundevad* som fungerede fra 1610 til 1612, da han afløste Poul Poulsen Kolding, som residerende Kapellan og Sognepræst i Almind. Han døde 82 Aar gammel 1659 og var blind i de sidste 13 Aar. En Datter af ham, Anna, var gift med Rektor Foss, en anden, Maria, døde af Pest 1654. Jens Sørensen Hundevad havde et stort Navn som Astrolog, men hans Stjernetyderi synes ikke at have skadet hans Stilling som Præst.

10.) *Hans Hansen Paludan*, Søn af Rektor Hans Sørensen Paludan og Maria Kneus, var Rektor efter Hundevad, men naar han har tiltraadt Embedet, vides ikke. Da han i 1622 blev baccalaureus philosophiæ, kaldes han Rektor, og da han i 1625 blev Magister

philosophiae, kaldes han det ogsaa. 1626 blev han Præst i Ringkøbing, 1629 Provst i Hind Herred og døde 1652.

11.) Som den næste Rektor nævnes *Peter Sørensen Egtved* der døde i Franeker i Friesland, formodentlig under et Studieophold ved det derværende, dengang temmelig nyoprettede Universitet, som var meget besøgt af Udlændinge.

12.) *Johan Antonsen Kolding* der først var Hører ved Skolen, nævnes ogsaa som Rektor i en Tilføjelse til det Eksemplar af A. Thurahs Tale ved den nye Skolebygningens Indvielse, som findes paa Universitetsbiblioteket, men hverken han eller de to foregaaende findes paa Rektortavlerne. Hans Funktionstid maa have været ganske kort. Han blev senere Præst i Holsten.

13.) Allerede i 1627 indsatte Biskoppen i Ribe, Dr. Iver Hemmeth, den 23-aarige *Jens Sørensen Kolding* som Rektor. Han blev 1633 Magister i Filosofien, men døde næste Aar den 31te Marts og ligger begravet i Kolding Kirkes Kor.

14) I Aarene 1634—36 var *David Lauritsen Foss* Rektor i Kolding. Han var en Søn af Præsten i Steppinge, Laurids Foss. 1636 blev han Kapellan ved Ribe Domkirke og ægtede, som anført, 1637 Anna Jensdatter Hundevad. Medens han kom godt ud af det med sin Menighed i Ribe og blev støttet økonomisk af den, idet den 1637 gav den „fattige, fremmede Mand“ et Offer paa 134 Daler, maaske for at han kunde sætte Bo, blev der af Beboerne i Seem, hvor han tillige med Kapellanen ved St. Cathrine Kirke i Ribe skulde udføre de præstelige Forretninger, i Aaret 1639 klaget over ham, men han kunde bevise, at han havde haft lovligt Forfald. 1648 blev han af Borgmestre og Raad i Ribe valgt til Sognepræt ved St.

Cathrine Kirke. Han døde i Pestens Tid 1659, 50 Aar gammel.

15.) Den mærkeligste Mand, der beklædte Rektoratet i Kolding i det 17de Aarhundrede, var *Niels Svendsen Chronich*. Født i Kolding c. 1608 blev han Student fra denne Bys Skole 1628. Efter at have tage teologisk Attestats rejste han udenlands og blev under sit Studieophold i Tyskland paavirket af den mystiske og sværmeriske Retning i Teologien, der særlig stammede fra den 1624 afdøde Filosof Jacob Bøhme, og som blandt andet gav sig Udslag i stærk Kritik af den bestaaende Kirke. Efter sin Hjemkomst blev han 1636 Rektor i Kolding og fungerede som saadan i 3 Aar. Han blev saa Lektor ved Gymnasiet i Kristiania og ægtede en Datter af Biskop Jersin i Ribe, Maren Jersin. Da han som Lektor skulde prædike i Domkirken i Kristiania, fik han Lejlighed til at lade sin Misfornøjelse med Statskirken komme frem. Dels i Prædikener dels ved Sammenkomster med ligesindede i sit Hjem angreb han Præsterne meget voldsomt, kaldte dem: „Belials Børn, Satans Apostle, skinhellige Hyklere, sladrende Papegøjer, antikristelige Lærere, Hunde, der lade sig Munden stoppe med et Stykke Kød“. Saalænge Hannibal Sehested var Statholder i Norge og som en fordomsfri Mand bar over med hans Fanatisme, idet han anerkendte hans redelige Hensigter og holdt sin Haand over ham, bevarede han sin Stilling, men da der i 1651 kom en ny Statholder, Gregers Krabbe, og Chronich samtidig i sit Skrift: „Troens Erindring og Prøvelse“ havde henledet Offentlighedens Opmærksomhed paa sig ved at afmale Statskirken som „den store Erzshore“, blev der anlagt Sag imod ham. Han blev anklaget som Separatist, maatte opgive sin Stilling og tage Ophold i København; dog

fik han Pension. Da han imidlertid ogsaa paa Kristianshavn, hvor han tog Ophold og virkede som Manuduktør, paavirkede sine Elever i separatistisk Retning, og disse rettede voldsomme Henvendelser til Byens Præster, hvori de i deres Lærers Aand ordenlig læste dem Teksten, og en af Borgmestrene, blev der anlagt Sag baade mod de unge Studenter og deres Lærer. Det viste sig saa, at Chronich paa flere Punkter afveg fra den augsburgske Konfession, og han blev sat paa Dragsholm, hvor han sad 3 Aar, skilt fra Kone og Børn. Han havde blandt andet i Anledning af Karl den Førstes Henrettelse 1649 udtalt, at ingen Undersaat var en ugudelig Øvrighed Lydighed skyldig, og dette er maaske Grunden til, at han i 1658 gennem den engelske Gesandt Philip Meadove, som paa den Tid opholdt sig i Danmark, søgte at slippe ud af Fængslet. Det lykkedes ham ikke, men da Svenskerne senere spillede Herrer i Landet, løslod de ham, og han tyede da til Holland, paa den Tid alle urolige Hoveders Tillflugtssted. Hans Hustru fulgte ham trofast. Hans Dødsaar kendes ikke, det sidste man hører om ham er, at Københavns akademiske Senat i Novbr. 1659 udsteder et Program, hvori hans Kætterier opregnes, og alle danske Studenter advares mod at omgaas den farlige Kætter.

16). Magister *Peter Hansen Trane* var født 1609 i Viborg og blev 1639 af Professor i Fysik ved Københavns Universitet Jacob Fincke creeret til Magister phil. Man har af ham et lille Skrift, de utilitate matheos 3: om Undervisningens Nytte, og en latinsk Lig-tale over Høvedsmanden paa Koldinghus, Mogens Bilde, som han holdt i Kolding Skole 1648 og samme Aar udgav i Aarhus; han roser i denne Mogens Bilde for Fædrelandskærlighed i Krigen 1643—45 og god Lens-

styrelse. Samme Aar som han tog Magistergraden, blev han den 20nde August Rektor for Kolding Skole, og forestod dette Embede forholdsvis længe, idet han først 1656 traadte tilbage. Det har været i en af de allerværste Perioder af Skolens Historie, han har været Rektor, og naar han i sin syttenaarige Funktionstid ansatte ikke mindre end 11 nye Hørere, og mere end 3 Hørere havde Skolen i hvert Fald ikke, medens kun 4 Elever dimitteredes, da vidner det bagvendte i disse Tal stærk om de usle Forhold, som da herskede. Blandt Tranes Elever maa den berømte Ole Borch have været, han skiftede imidlertid Skole og dimitteredes fra Ribe 1644. Trane døde 1658.

17.) Magister *Johannes Jeremiassen Wolf* var Søn af Tolder i Kolding Jeremias Wolf og Anneken Hermansdatter Reiminch og Stifsøn af Byens Borgmester Morten Pauch. Han synes ikke at være dimitteret fra Kolding Skole, nævnes i hvert Fald ikke blandt de fra Kolding Skole ved Universitetet immatrikulerede, men da der i Aarene 1646-53 ingen er bleven immatrikuleret fra Skolen, som formodentlig efter Torstensonkrigen har været sin Opløsning nær, er han vel søgt til en anden Skole. 1656 blev han Rektor i Kolding og fungerede som saadan til 1659, da han blev Sognepræst i Vejle og Provst over Nørvang Herred. Han døde i Foraaret 1704.

18.) Naar det om Ripenseren *Johannes Gram* paa Rektorlisten fortælles, at han var Rektor fra 1659 (han tiltraadte den 26nde September), til 1662, da han nedlagde sit Embede i Krigens Tid, indeholder disse to Tidsangivelser for hans Fratræden noget selvmodsigende, da Krigen sluttede 26nde Maj 1660. At han har været Rektor efter Krigens Slutning fremgaar af en Meddelelse hos Rektor Thura om en Hører, Jørgen

Jensen Vejle, om hvem det hedder, at han kom til Skolen 23. Aug. 1660 i Rektor Grams Tid. At hans Embedsvirksomhed, formedelst Krigen var ubetydelig, er let forstaaeligt. Han døde i København uden Embede. Blandt de Hørere, der virkede under ham, var den senere Sognepræst i Ringkøbing, Søren Anchersen Kolding, som fra den 24nde Oktober 1659 til 1664 var knyttet til Skolen.

19.) Den næste Rektor, *Laurits Andersen Gonsager*, var ogsaa en Ripenser. I Skoleprogrammet fra Ribe for 1824, hvor Retor P. N. Thorup meddeler biografiske Oplysninger om Dimittenderne fra Ribe, omtales to Brødre Gonsager, Jes og Laurits, af hvilke den ældste blev Rektor i Ringkøbing, den yngste i Kolding. De var Sønner af en Borger i Ribe. Efter Studier i København, Rostock og Wittenberg tog Laurits Gonsager, der var født den 31te December 1638, 1662 teologisk Embedseksamen og blev samme Aar øverste Hører ved Ribe Skole, men allerede inden Aarets Slutning Rektor i Kolding. 1667 tog han Magistergraden i Filosofi. 1668 blev han Præst i Jelling og 1679 Provst i Tørrild Herred. Som Rektor indsatte han 6 Hørere, men dimitterede kun 2 Elever til Universitetet.

Kaldet i Jelling fik han paa den Betingelse, at han skulde underholde den forrige Præst Jørgen Lemvigh og dennes Hustru, og denne Ordning medførte store Ubehageligheder for ham. Han ægtede 1669 Maren Svane, Søsterdatter af Jørgen Lemvigh. Den 3die April 1673 brændte Præstegaarden og det var nok den afgaaede Præsts Skyld, da han havde kaldt Pigen fra det fælles Bryggers til andet Arbejde, skønt der var fyret under Kedlen. Ved denne Ildebrand brændte ogsaa den saakaldte Høvdingsborg, en toetages Byg-

ning med Kvist, som Frederik den Anden havde ladet indrette i Præstegaarden til Brug for de kongelige, naar de paa Gennemrejse opholdt sig i Jelling (den var for øvrigt til Dels ødelagt forud i Svenskekrigen 1658—59). Da Præstegaarden var bleven genopbygget, lod Gonsager i den nye Præstegaard indrette et Gæstekammer til Brug for Kongen, og paa dettes Dør anbragte han følgende Vers:

Som for Profeten* Kamret stod tilreed i fordums Dage
 Som ham i Sunem Quinden lod til Nattehuile mage,
 Saa Kamret slet og ret tilreed, min Ven, du her beskuer
 Som dog er Kongens Hvilested nu, efter Jldens Luer
 Og Huset Hødingsborrig hen, og Præstepung ei mægted'
 At bygge luftig Sal igjen, som noksom Skaden agted'
 Gud signe hver, som her gaa ind, den Lave med den Høje,
 Lad Jldens Magt og Stormevind fra Hus og Hjem sig bøje!

1679 hjemsøgles Jelling af en Ildebrand, idet Lynet ødelagde Kirken, Halvdelen af Jelling By, 13 Fag af Stuehuset i Præstegaarden og to smaa Huse, der før havde været Hr. Lemvighs Behoelsessted. Denne var død et halvt Aar før. 1681 opholdt Christian den Femte sig i Jelling og gav 300 Rdl. til Kirkens Opbyggelse, Hoffolkene skød ogsaa Penge til, og Gonsager skrev i den Anledning følgende latinske Vers, som blev anbragt over Kirkedøren:

*Sic reparata ædes eleomosyna Christiani
 Quinti Danorum Norigorumque Monarchæ,
 Atque Ministrorum quod Guldenlovius agmen
 Duxit et excitat cum Luxdorph, Schiøler et auxit
 Cimbrorum gens tota stipem largita viritim*

* Elisa (2 Kongernes Bog, 4,10)

I fri metrisk Oversættelse gengav Gonsager Digtet paa følgende Maade:

Den mægtige Monarch Kong Christian den Femte
 Til Guds afbrændte Huus sin runde Haand ei glemte
 De store Rigets Mænd af ham Eksempel tog
 Og hver sin milde Haand til Kirkens Gavn fremdrog,
 Derfor Kongens Navn skal blomstre i vort Minde
 Tillige med hans Mænds, Hans Roes skal aldrig svinde.
 Ja hver en Gavnilds Lov, som Skjervens sin frembar,
 Skal staae, mens Steen og Kalk den nybygt Kirke har.

Gonsager, der 1689 var bleven Enkemand, ægtede senere Ane Jørgensdatter Faaborg, som overlevede ham. Han døde den 5te Februar 1703, Biskop Muus i Ribe holdt Ligtalen over ham.

20.) Da Torstensonkrigens Rædsler naaede Kolding, søgte en Del af Byens Indbyggere Flugten, og blandt disse Flygtninge var ogsaa Sognepræsten, Magister Ancher Sørensens Hustru, Anna Jeremiasen Wolf, Søster til den ovenfor nævnte Rektor Johannes Jeremiasen Wolf; i Kerteminde fødte hun den 17de Januar 1644 en Søn *Ancher Anchersen*, som blev Laurits Gonsagers Efterfølger som Rektor. Han blev først privat undervist i Kolding, blev derefter sat i Odense Skole, dimitteredes 1661 og tog Baccalaurgraden 1664. Efter i 1665 at have rejst i Udlandet, hvor han i Wittenberg studerede Theologi og orientalske Sprog, blev han i 1668 Rektor i Kolding og beklædte Rektoratet i 15 Aar „med uforlignelig Ry for sine Sæder, sin Begavelse, sin høje Dannelse og sin Veltalenhed, saare berømt hjemme og ude“, som det hedder paa Epitafiet over ham i den nordre Korsmur i Kolding Kirke. I 1671 disputerede han for Magistergraden, og 1673 blev han gift med Marie Petersdatter,

Ancher Anchersen.

med hvem
han bl. a.
havde Sønnen
Mathias, der
døde som Bi-
skop i Ribe
1741. Som
Sognepræst
og Provst i
Kolding 1682
— 92 stiftede
han under
Christian den
Femtes jævn-
lige Besøg i
Byen Bekendt-
skab med
Kongen, som
satte Pris paa
ham som Præ-
dikant og lod

ham ledsage Kronprinsen paa dennes Udenlandsrejse 1692—93 som Hofprædikant og Confessionarius. Efter Hjemkomsten fra denne Rejse blev han udnævnt til Biskop i Ribe Stift og døde som saadan den 19de Juni 1701. Som Biskop interesserede han sig meget for Skolevæsenet, hvis Mangler han kendte af Erfaring. Han havde 1688 efter sin første Hustru Død ægtet Anne Nielsdatter Obling, Enke efter Ejeren af Hovedgaarden, Laage i Sindbjærg Sogn, Jens Jørgensen Jelling. Den bekendte Ribebisp, Laurids Thura, karakteriserer ham paa følgende Maade i et Vers, som stod under et Kobberstik af Andreas Reinhardt, formodentlig efter det her gengivne Maleri: